

MATEVŽ HACE:

ŠTAJERSKA ★ V BORBI

Štajerska je tista pokrajina, za katero so bili v drugi svetovni vojni nemški fašisti prepričani, da bo ostala vedno v sestavi velike nemške hitlerjevske države.

Štajerska, dežela lepih zelenih polj bogatih gozdov, krasnih vinskih gor, cvetočih sadovnjakov, domovina hmelja, nafte in rudnikov, bogate industrije, razvite živinoreje in poljedelstva.

Po kratkem času so imeli Nemci načrt popolnoma z vsemi svojimi metodami ponemčiti Štajersko, jedro prvih štajerskih borcev pa je začelo že leta 1941 organizirati borbo proti okupatorju.

Koliko hrabrih borcev je padlo na Štajerskem v dobi, ko so nemški fašisti slavili svoj pohod po Evropi. Znana so imena Šlander, Slavko Zidanšek, Rozman Stane in drugih prvoborcev, ki so se borili na Štajerskem. Znan je pohod II. grupe odredov, ki jo je vodil Stane Rozman, poznejši komandant slovenskega glavnega štaba.

Vsem je pa še v spominu prihod slavne XIV. udarne divizije, ki se je borila v hudi, trdi in ostri zimi, v februarju 1944 z močnejšimi in boljše opremljenimi sovražniki od Sotle pa do Koroških gora. To veliko in slavno divizijo niso mogli uničiti ne izredno veliki napor, ne divja sovražnikova sila. XIV. divizija je znala uporabljati vse oblike partizanskega boja s pozicijskimi borbami, ki so značilne za stalne velike armade.

Po velikih borbah, ki jih je imela XIV. divizija so njene sile narastle. Kajti v omladnih mesecih 1944, se je prav s prihodom XIV. divizije začel prepoved v štajerski deželi, tihoči so tedensko stopili v partizane. IV. operativna cona, ki je imela ozemlje Štajerske, Gorenjske in Slovenske Koroške je zelo narastla. Po vseh štajerskih gorah, cestah in gričih, se je razlegala bojna pesem štajerskih borcev. Kraji, kot so Kozjansko, Gor. Savinska dolina, Menina, Mozirske planine, Graška gora so pričre krvavih borb in slavnih zmag XIV. divizije in vseh edic IV. operativne cone.

Pa terenci in terenke, ki so delali pod težkimi pogoji na terenu, kdo se jih ne spominja. Kdo se tudi ne spominja drznih in hrabrih kurirjev, ki so znali iti čez vse zapreke, preplavajoč Dravo, Savinjo in Muro, samo da so izvršili zadano jim nalogo.

Premnogi borci se spominjajo veselih in požrtvovalnih deklet in obveščevalk, ki so v jerbasih nosile hrano na položaje 30 km dolge fronte, ki se je vlekla od Menine planine, čez sotesko Corenjega, čez Mozirske planine na Smrekovec.

Ako bi hoteli naštevati hrabre borce na Štajerskem, ne bi bilo ne

konca, ne kraja. Kaj vse bi znali povedati še preostali živi borci XIV. divizije, kolikokrat so tekle pred njimi izbrane nemške čete in bataljoni. Borci XIV. divizije so vlili pogum in veliko samozavest v vse ostale borce, kakor tudi v tiste tisoče novincev, ki so pomnoževali borbene vrste štajersko-koroških brigad in odredov. Vsa nemška napihjenost in osebnost sta bili strti pod udarci revolucionarne partizanske armade na Štajerskem. Razumljivo pa je, da je štajersko ljudstvo mnogo prispevalo v materialu in človeških žrtvah za osvoboditev.

Štajerska je drago plačala svojo svobodo. Podivjani okupator je pobijal talce in vse, kar se je upiralo okupaciji. Po nepopolnih podatkih beležimo na Štajerskem naslednje žrtve in divjaštva okupatorja: 3600 ustreljenih talcev, 217 obešenih, 103 zaklanih, 358 ubitih z mučenjem, 1156 umrlih v taboriščih, 5111 interniranih v nemških uničevalnih taboriščih, 2860 interniranih v domovini, 10.575 zaprtih, 67.885 izseljenih in 21.579 odpeljanih na prisilno delo. To so strašne žrtve, ki obtožujejo nemškega okupatorja zločinov in ki so obenem cena današnje svobode štajerskega ljudstva. Toda moderni Huni plana 1, 2, 3 in 4 niso mogli zvesti.

Na Ostrožnem se bodo poleg štajerskih ljudi, srečali premnogi stari borci, ki so prehodili mnogo krajev in ora v dobi domovinske vojne.

Kakor so bile 1952. leta Toplice kraj, kjer se je zbralo nad 200.000 udeležencev ob priliki proslave formiranja prvih štirih slovenskih brigad, in kakor je bila lansko leto veličastna proslava na Okroglici ob priliki desete obletnice vstaje primorskega ljudstva, tako bo tudi na Ostrožnem velika proslava ob 10-letnici osvoboditve prelepih delov Štajerske dežele, veselo praznovanje zmagovite junaške borbe. Stari borci se bodo zopet srečali, srečali bodo tudi premnoge ljudi, ki so pomagali revolucionarni armadi. S ponosom se bodo spominjali, kako so po zmagovitih uspehih ujeli ob koncu vojne izbrane nemške divizije na štajerskem ozemlju. Vse skupaj pa nas stare borce-udeležence borb na Štajerskem preveva zavest, da smo v težki uri revolucionarne borbe storili svojo dolžnost do naše domovine. Tradicionalno tovarišstvo, porojeno v ognju domovinske vojne, bi se moralo razvijati tudi v bodoče pri gospodarskem in kulturnem napredku naše dežele in svobodne domovine.

1952 DOLENJSKE TOPLICE

1953 OKROGLICA

1954 OSTROŽNO

BORBENI POZDRAV ŠTAJERSKIM PARTIZANOM OB VELIKEM PRAZNIKU!

Sprehod PO SVETU

Evropske politike še nadalje mori propad evropske obrambne skupnosti. S tem v zvezi je tudi potovanje angleškega zunanjega ministra po evropskih prestolnicah. Eden se je prav te dni mudil v Italiji, kjer so po uradnem sporočilu prišli do soglasnosti o tem, da je treba »čimprej pridružiti nemško zvezno republiko zahodnim deželam za tesnejšo evropsko enotnost in za obrambo svobodnega sveta«.

Anglija skuša z novimi predlogi spreminjati bruseljsko pogodbo, da bi le končno prišli do tega, da bi Zahodno Nemčijo le na ta ali oni način oborožili. Sedaj računajo, da bi jo oborožili s tem, da bi jo priključili državam bruseljskega pakta, ki pa je pozabljen že od taktat, ko je nasledil tej pogodbi atlantski pakt.

Ameriški tisk piše tudi o tem, da, če bi že Nemčijo vključili v atlantski pakt, bi imela Francija možnost, da to prepreči s pravico veta. Istočasno pa ameriški tisk Francozom grozi, da bi tudi kljub francoski pravici veta našli način, da bi zahodno Nemčijo oborožili.

Komentarji svetovnega tiska o kombinacijah za rešitev vprašanja evropske obrambne skupnosti so do-

kaj različni. Beograjska »Borba« je doslej v vrsti člankov povedala svoje mnenje o razlogih, ki so privedli do propada evropske obrambne skupnosti. V njih ugotavlja Borba, da mora zavzeti ideja o evropski obrambni skupnosti prvo mesto v evropski politiki in da se morajo tej ideji podrediti vsa ostala evropska vprašanja. Evropska politika mora biti usmerjena na rešitev nerešenih evropskih vprašanj, na zblíževanje evropskih narodov z razvijanjem demokratičnih načel. Samo na ta način je po mnenju lista mogoč naraven prehod k naddržavni obliki evropskega sodelovanja. Da pa bi bila evropska obrambna skupnost v resnici evropska, mora zajeti čim večje število neodvisnih držav in temeljiti na vsestranskem sodelovanju držav ne glede na njihovo različno družbeno ureditev. Stvarna evropska politika se mora razvijati v okviru Združenih narodov in temeljiti na načelih in idejah OZN. Njena stvarna varnost mora biti v njeni samostojnosti. Ne sme biti privesek atlantskega pakta, niti postati mehanizem blokov. »Borba« navaja kot primer konstruktivno mednarodno sodelovanje v okviru Balkanske zve-

ze, ki bi bilo zelo majhne vrednosti, če bi bila sestavni del atlantskega pakta.

Pri zadevi evropske obrambne skupnosti ne smemo pozabiti na vlogo, ki jo pri tem igra Sovjetska zveza. Njena politika o evropskem združenju meri na oslabitev zahodnega bloka, ki po ameriškem prizadevanju poskuša najti ravnotežje s Sovjetskim prav na podlagi nemške oborožitve. Zato je tudi stalno punjanje in večkratni predlogi Sovjetov, da bi rešili nemško vprašanje v sklopu evropskih vprašanj, naletelo pri zahodnih deželah na odpor, čeprav bi odlaganje nemške oborožitve novi francoski politiki najbolj prijalo. Sovjetska zveza se pač opira pri svojih obljubah in predlogih na to, da bi oborožitev Zahodne Nemčije pomenila nepremostljivo oviro za dokončno združenje Nemčije. Položaj je vsekako zapleten in sprostitev po neuspehu evropske obrambne skupnosti bo verjetno kaj malo pripomogla za njegovo rešitev, ker bo Amerika vedno delala na tem, da sprostitev zajeti in tako praktično odloži v nedogled dokončno rešitev evropskih vprašanj. Seveda moramo računati pri tem, da tudi Sovjetska zveza nima pri celi stvari povsem nedolžnih računov.

V zadnjem času v svetu omenjajo česče tržaško vprašanje, posebno v zvezi z raznimi razgovori in obiski raznih državnih in Italiji in v Jugoslaviji (Edena v Italiji in Murphyja v Jugoslaviji). Pri tem italijanski tisk poskuša še vedno ustvariti videz, da je zavlačevanja kriva Jugoslavija, ki naj bi prišla na dan z nekimi novimi zahtevami, pa čeprav je znano, da je Jugoslavija že zdavnaj dala svoje dokončne predloge. Politični opazovalci menijo, da poskuša Italija zavlačevati z rešitvijo zato, da bi ji to vprašanje še nadalje služilo za njeno izsiljevalno politiko, posebno zdaj, ko je evropska obrambna skupnost propadla.

Vse večjo pozornost pa vzbujajo še vedno dogodki na Daljnem vzhodu. Tu gre že za ameriško direktno vmešavanje v notranje zadeve druge države. Amerika ne samo, da podpira najbolj reakcionarne režime v Aziji, kot sta Sigman Rijej in Cankajškov, pač pa se tudi direktno vmešava v spor s Kitajsko, ker njene ladje krožijo v kitajskih teritorialnih vodah. Še več: ameriške ladje so prejele ukaz, naj podpirajo kitajsko vojsko v njenih manevrih proti LR Kitajski. Tudi ameriški zunanji minister Dulles se je na povratku iz Manile ustavil na Formozi, kjer se je sestel s Cankajškom. Vse kaže, da je Amerika odločena poseči vmes.

SPORED PRIREDITEV na Ostrožnem, Celju in okolici

SOBOTA, 18. IX. 1954

- 10 uri Odkritje plošče v Joštovem mlinu v spomin partijske konference KPJ 31. XII. 1939.
- 12 — 15 Prihodi avionov na aerodrom Celje, ki sodelujejo v I. jugoslovanskem Aero-rally-ju.
- 16,30 Koncert godb JLA Ljubljana in Maribor, LM Ljubljana, »Svoboda« Hraštink in IPZ (Invalidski pevski zbor). Na prostoru prihoda patrolj.
- 17 SPREJEM PATRULJ PRED MAGISTRATOM V CELJU.

O S T R O Ž N O

- 19 — 20 Koncert Trboveljske godbe — Partizansko gledališče.
- 19 dalje Nastop kulturne skupine IX. korpusa — Jocovo gledališče.
- 19 dalje Kinopredstave jugoslovanskih filmov — vsi štirje kinematografi na prostem.
- 20 — 21 Koncert Zelenzarske godbe z Raven — operni prostor.
- 20 Partizanski miting (Kulturna skupina IV. operativne cone in IPZ) — Partizansko gledališče.
- 21 Opera »Prodana nevesta«, Narodno gledališče Maribor (dirigent C. Cvetko, gostujeta V. Bukovčeva in L. Korošec) — na slavnostnem prostoru.

CELJE IN OKOLICA

- 18 — 19 Promenadni koncert godbe JLA Ljubljana — terasa starega magistrata.
- 18 — 20 Koncert Celjske godbe na pihala — Kocenov trg.
- 19 — 20 Koncert »Godbe LM Ljubljana — pred zgradbo Ljudskega odra, Stanetova ulica.
- 19 — 20 Koncert godbe JLA Maribor — Šlandrov trg.
- 20 Kajuhov večer (priredijo kulturno prosvetna društva iz Celja — Narodni dom).
- 20 »Raztrganci« — Slovensko narodno gledališče za osvobodeno ozemlje — Kocenov trg.
- 20 »Mladost pred sodiščem« — nastopi Celjsko mestno gledališče — Mestno gledališče.
- 20 »Sedmorica v kleti«, priredi Ljudski oder Celje — Zgradba Ljudskega odra.
- 20 Koncert pevskega zbora iz Barkovelj — Štorah.
- 20 Koncert pevskega zbora iz Nabrežine v Zaleu.
- 20 Koncert pevskega zbora iz Doline in nato nastop kulturne skupine Babno z igrico »Korajža velja« v Babnem.
- 21 Koncert Slovenske filharmonije — kinodvorana Union.
- 21 dalje Kino Dom: »Vesna« in »Stojan Mutikaša«.

SLAVNOSTNI DAN 19. SEPTEMBER 1954
O S T R O Ž N O

- 8,30 Nastop združenih pevskih zborov in godb na pihala na slavnostni tribuni. Prihod brigad.
- 10 PREDAJA RAPORTA MARSALU JUGOSLAVIJE.
- IZROČITEV ZASTAV IN ODLIKOVANJE ENOTAM.
- OTVORITEV SLAVNOSTNEGA ZBOROVANJA.
- GOVOR MARSALA JOSIPA BROZA TITA.
- 5,30 Vaja pevskih zborov na partizanskem gledališču.
- 6,30 Zbor enot IV. operativne cone na zbornem mestu brigad ob Lokrovski cesti.
- 15 Letalski miting s sodelovanjem enot JLA in letalskih centrov Slovenije. V teh dneh je na Ostrožnem tudi II. republiški zlet tabornikov Slovenije.

C E L J E

- 13,30 Štadion Glazija — mladinska naboimetna pokalna tekma Kladivar — Zelenzičar (Marior).
- 15 Pokalna tekma B moštev Kladivar : Branik (Maribor).
- 16,30 Reprezentanca Ljubljane: reprezentanca Celja, Maribor.
- 15 Novi hipodrom pod Golovcem: motorizirane (sodelujejo najboljši dirkači Slovenije in Hrvaške).
- 17 Štadion AD Kladivar — atletski miting (sodeluje Odred). Kino Dom in kino Métropol predvajata film »Vesna« in »Stojan Mptikaša«.

R A Z S T A V E

- 1. Razstava enot NOB v izložbah v centru Celja.
 - 2. Vojna razstava na dvorišču Šlandrove kasarne.
 - 3. Likovna razstava v avli Mestnega gledališča izbranih partizanskih likovnih umetnikov.
 - 4. Likovna razstava v prostorih Mestnega muzeja v Grofiji (Mariborska galerija).
 - 5. Razstava DAS-a Od stare k novi šoli v telovadnici II. gimnazije v Celju.
 - 6. Turistična republiška razstava v izložbah po mestu.
 - 7. Foto amaterska razstava v izložbah po mestu.
 - 8. Filatelistična razstava v izložbah po mestu.
- Mestni muzej in Mestni gledališki muzej odprta 18. in 19. septembra ves dan.

V NEKAJ VRSTAH

BEOGRAD. — Na devetem zasedanju Generalne skupščine OZN, ki se bo začelo 21. septembra v New Yorku, bo vodil jugoslovansko delegacijo Koča Popović, državni tajnik za zunanje zadeve. V delegaciji so še Leo Mates, Jože Bričelj, Vida Tomšičeva, dr. Franc Kos, Vidovič, Ninčič, Janez Stanovnik in drugi.

NEW YORK. — Generalni tajnik OZN Dag Hamerskjöld je začel konferenco, na kateri razpravljajo o položaju oseb brez državljanstva. Takih je na svetu okrog 40 milijonov. ZDA in SZ se konference ne udeležujejo, ker trdijo, da je vprašanje oseb brez državljanstva notranja zadeva posameznih držav, ne pa stvar, ki sodi pred OZN.

KAIRO. — Zaradi številnih incidentov, do katerih je v zadnjem času prišlo po egiptovskih džamijah, je minister za vero el Bahuri ukazal, da bodo v prihodnje vse verske pridige pisali v njegovem ministristvu. Duhovniki v džamijah bodo lahko brali le uradno napisane pridige in jim bo strogo prepovedano spreminjati besedilo.

PRAGA. — Češkoslovaški list Rude pravo piše, da je praško sodišče obsodilo na dosmrtno ječo 23-letnega Vladimira Krivoklavija, ki je bil baje »prvi vohun, ki se je poslužil balona« za prihod na češkoslovaško ozemlje.

NAIROBI. — Britanske sile so izvedle operacijo proti skupini pripadnikov Mau Mau v Keniji in ubile 8 članov organizacije. Operacije so izvedli po umoru nekega policijskega inšpektorja.

OTAWA. — Kanada, Velika Britanija in Avstralija ter Nova Zelandija bodo v kratkem objavile sporočilo o umiku dveh tretjin svojih čet s Koreje. Računajo, da bodo te sile umaknili s Koreje do konca tega leta.

PARIS. — Francoska raziskovalca jam Cadoux in Garby sta dose-

gla nov svetovni rekord pri spuščanju v podzemlje. Pri Grenoblu sta se spustila v globino 778 m.

MUENCHEN. — Oktobra bo v Muenchenu tretje plenarno zasedanje generalnega sveta za ribarstvo Sredozemlja pri FAO. Jugoslovanski zastopniki bodo imeli 20 referatov.

RIM. — Ob prihodu britanskega zunanjega ministra Edena v Rim je skupina neofašistov obsula njegov avto s protibritanskimi letaki in z gnilih sadjem. Policija je izvedla nekaj aretacij.

ORLEANSVILLE. — Zrtve potresnih sunkov so narasle že na približno 2.000 mrtvih. Francoska, ameriška in italijanska vojska je prihitela na pomoč ter pomaga evakuirati preživele ljudi.

TOKIO. — Na Japonskem stavka 138.000 ljudi, ki so zaposleni pri ameriških podjetjih. Ameriška vojska je zagnala proti stavkajočim kamione s polno brzino, da bi jih razpršila. Štirje delavci so bili laže ranjeni.

Težak gospodarski položaj in življenjski pogoji v stari Gorici

Prebivalstvo z ostan meje želi, da bi italijanska vlada končno uvidela potrebo po povečanju trgovinske izmenjave s sosednjim slovenskim zaledjem kar edino lahko reši goriško gospodarstvo.

Potniki in razni poslovni ljudje, ki prihajajo iz Italije pripovedujejo o težkem gospodarskem položaju v sosednji državi, predvsem v stari Gorici, ki je s krivično mejo l. 1947 izgubila večino slovenskega zaledja in s tem možnosti za napredek svojega gospodarstva in zlasti trgovine.

Gorica je spričo svojega zemljepisnega položaja in lege na ozemlju,

naseljenim v ogromni večini s slovenskim življenjem, bila že od svojega nastanka gospodarsko in zlasti trgovsko središče vse Goriške, Tolminske, nekaterih predelov Krasia in dela Furlanije. Trgovina, ki je bila še pred nekaj desetletji večinoma v rokah Slovencev, je v tem mestu »sonca in cvetja« cvetela kot le malokje.

Zadnja razmejitev med Jugoslavijo in Italijo pa je položaj bistveno spremenila. Gospodarska dejavnost je začela naglo nazadovati, obseg trgovine pa se je v kratkem času zmanjšal za več kot polovico.

Vzporedno s slabšanjem gospodarskega položaja je padel tudi narodni dohodek, ki je dames v Gorici na enega prebivalca med najnižjimi v Italiji. Naraščajočo krizo je še povečala reka beguncev.

NEKAJ PODATKOV O ŽIVLJENJU V MESTU »SONCA IN CVETJA«

V ilustracijo težkega gospodarskega položaja in življenjskih pogojev prebivalstva v stari Gorici naj navedemo nekaj podatkov iz raznih italijanskih virov.

Ob približno 58.000 prebivalcev je v mestu brez dela okoli 16.000 ljudi. Njihovo življenje je, milo rečeno bedno in naravnost mizerno. Po goriških ulicah je od jutra do večera srečati slabo oblečene, brezposelne delavce, ki s skodelico pod pazduho hodijo prošajčiti hrano zase in za družino v menze raznih dobrodelnih ustanov. Država jim daje mesečno le nekaj tisoč lir podpore, kar ni dovolj niti za stanovanje.

Vendar tudi življenje tistih srečnežev, ki imajo delo, ni tako lepo in brezskrbno, kot morda mislijo nekateri naivneži.

Povprečna mesečna plača delavca in uslužbenca znaša od 30 do 35 lir. Lep znesek, kajne! Toda pogledjmo rajši, kaj s tem denarjem lahko kupijo.

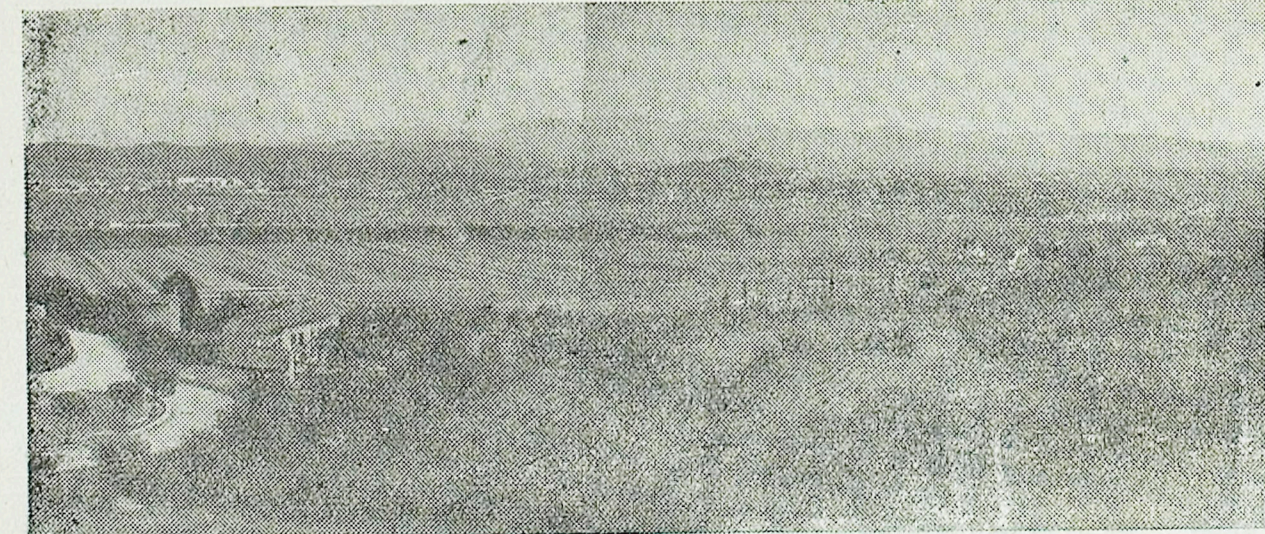
Kilogram masla stane 1300 lir, mesa od 800 do 1300 lir, suhega mesa 2.200 lir, kilogram belega kru-

ha 180 lir itd. Mesečna najemnina za najbolj preprosto stanovanje je od 6 do 7 tisoč lir, vtem ko je treba za komfortno stanovanje plačati tudi do 40 tisoč lir na mesec. Borih sto kilogramov drv stane 1500 lir. (V Gorici drva namreč merijo na kilograme in ne na kubične metre kot pri nas).

Zlasti so prizadeti slovenski trgovci, ki so morali v zadnjih letih zaradi majhnega prometa opustiti večino uslužbenecov in sedaj delajo sami. V zadnjem času so oblasti začele od njih spet terjati vojni dobiček še iz zadnje vojne, medtem ko so od italijanskih bogatašev zahtevali le majhne zneske, ali pa sploh nič.

V Raštelski ulici, pod goriškim gradom, kjer je bilo v slepih zlatih časih največ trgovin za okolniško prebivalstvo, so jih morali zaradi pomanjkanja kupcev več kot polovico zapreti. Nekaj prometa imajo le še trgovine v strogem središču mesta. Stanje pa so še poslabšali številni trgovci iz notranjosti Italije, ki vsak četrtek pripeljejo na Telovadni trg ogromne količine blaga, največ tekstilnega, in ga ponujajo znatno ceneje kot domači trgovci. Sreča pa tudi njim ni posebno naklonjena. Ljudje ne morejo kupovati, ker pač nimajo denarja.

Preprosti delovni ljudje z ostan meje v skrbeh za svojo bodočnost v razgovoru vedno znova ponavljajo željo, da bi rimska vlada končno uvidela potrebo po povečanju trgovinske izmenjave s sosednjim slovenskim zaledjem, kar bi edino rešilo goriško gospodarstvo in mu dalo potrebne perspektive za nadaljnji razvoj! M. D.

Povma pri Gorici

ANHOVO - najpomembnejša tovarna na Primorskem

Ob letošnjem praznovanju občinskega praznika in zaradi tega, nosi tovarna naziv po datumu, ki je pomemben za vso Primorsko, smo se ustavili mimogrede v tovarni cementa in saloničnih izdelkov »15. september« v Anhovem.

Zanimalo nas je predvsem to, kako so organizirali delo po lanskim homatijah in kakšne uspehe so dosegli letos, saj je znano, da je več kot polovica narodnega dohodka okraja odvisna od dobrega dela tovarne cementa v Anhovem. Poleg tega je OLO Gorica letos odbril precejšnjo vsoto za investicije v tovarni sami.

Delovni kolektiv tovarne je po osvoboditvi dosegel lepe uspehe, saj je pri obnovi naše porušene domovine igral velikansko vlogo, še več: s trdim delom je uspel izboljšati kvaliteto glavnega proizvoda in je uspel poslati na naš trg nove izdelke, ki jih v tovarni prej niso izdelovali.

Kljub vsemu se je pokazalo, da je potrebno zaradi obsega tovarne in več dejavnosti v tovarni sami delo temu primerno reorganizirati. Delavsko samoupravljanje je prišlo do izraza s tem, da je vsak od treh najpomembnejših pogonov (cementarna, oddelek saloničnih izdelkov in delavnice) pod vodstvom svojega delavskega sveta. Centralni delavski svet in njegov upravni odbor pa vodita podjetje v celoti. Pogonski delavski sveti se na ta način laže poglobijo v vprašanja proizvodnje in posameznih obratov, centralni delavski svet pa skrbi za celotni razvoj podjetja in rešuje vprašanja, ki so važna za podjetje v celoti. Taka organizacija delavskega samoupravljanja je dala pozitivne rezultate tako glede pravičnega vodstva podjetja kakor tudi glede kvalitete izdelkov.

Kolektivni pogoni cementa je uspelo, da v cementarni izdeluje najboljše vrste cementa, ki so zelo znane pri nas in tudi v inozemstvu po svoji kvaliteti. Sedaj proizvaja cemente naslednjih znamk: N 400, C 500 in S 600. S postavljeno nalogo za rekonstrukcijo cementarne, ki je v teku, bo omogočeno, da proizvajajo cemente po želji odjemalcev in tudi v potrebnih količinah.

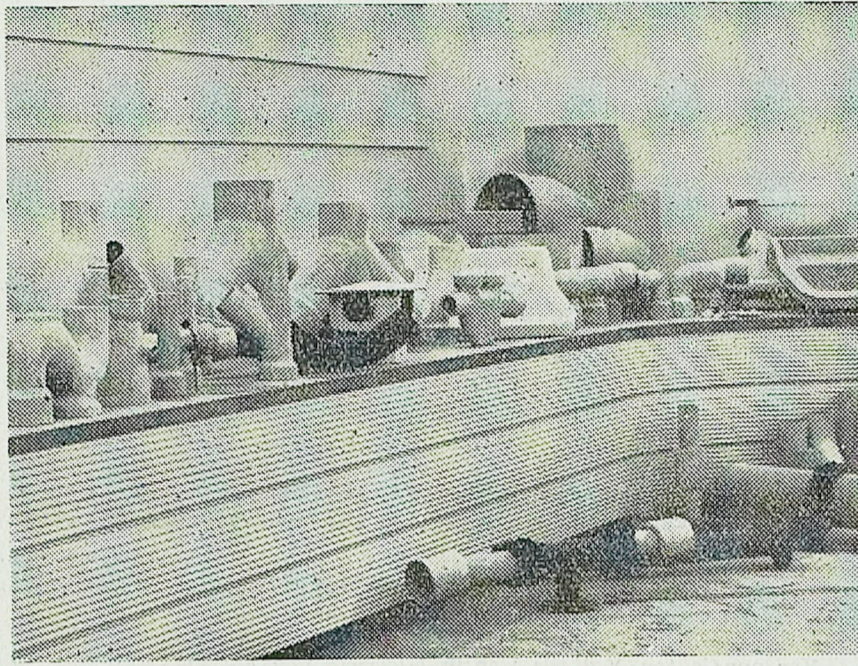
Pogon saloničnih proizvodov vodovodne cevi vseh dimenzij, ki se lahko uporabijo za vse terene in pritiske. Prav tako proizvajajo kanalizacijske cevi za vse potrebe in pritiske, strešni material raznih vrst in po naročilu, razne komade, kot so dimovodne cevi, priključki in drugo. Sedaj je podjetje začelo s produkcijo saloničnega umetnega marmorja in plošč za izolacije in okras. Ti proizvodi so iskani na našem in zunanjem trgu.

Delovni pogoji so precej izboljšani od časa, od kadar je delovni kolektiv prevzel vodstvo podjetja v svoje roke. Razen tega gre, vsako leto določen znesek denarja za higienske naprave, graditev stanovanj ter za kulturne potrebe.

Kolektiv ima kulturno društvo »Svoboda«. V okviru »Svobode« ima kino, godbo, pevski zbor in umetniško skupino. Na ta način se z različnimi prireditvami delovni kolektiv kulturno udejstvuje in zabava.

Razen tega je preskrbljeno tudi za počitek delavcev. Pod Triglavom je podjetje uredilo svoj dom, ki ima krasno lego pod Krnskim jezerom.

Perspektive razvoja podjetja so velikanske. Razen kvalitetnih surovin, ki jih je v neomejenih količinah, ima tovarna tudi visoko kvaliteten in zaveden delovni kader, ki daje uspešno nove kadre in pomaga tudi drugim sorodnim podjetjem v državi.

Novi izdelki tovarne v Anhovem

Zadruga, organizator kmetijske proizvodnje

NA OBČNEM ZBORU OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE V KOPRU SO RAZPRAVLJALI O NALOGAH ZADRUŽNIŠTVA. KREDIT ZA OBNOVO. KRITIKA PODJETJA »VINO«

Preteklo soboto je bil v Kopru izredni občni zbor Okrajne zadrugne zveze, ki ga je sklical Upravni odbor, da bi pretesli nekaj aktualnih vprašanj zadrugništva in vskladili pravila za novo uredbo o kmetijskih zadrugah. Na občnem zboru so sklenili tudi ustanoviti Zavod za raziskovanje kmetijstva, ki bo prevzel, z novimi načini dela, naloge, ki jih je imel na področju kmetijstva stari Zavod za pospeševanje gospodarstva v Skocijanu pri Kopru.

V poročilu predsednika odbora tovariša Kneza in v diskusiji, ki je bila precej mnogostranska in živahna, je bila predvsem poudarjena naloga, ki jo imajo zadruge v novih pogojih našega kmetijstva. Ugotovljeno je bilo, da se morajo zadruge iznebiti postranskih nalog, ki so do sedaj drobile njihovo dejavnost in jih večkrat oddaljevale od njihove prave naloge. Smisel in vsebina zadrugnega dela mora biti pospeševanje kmetijske proizvodnje.

Tov. Knez je ugotovil, da opažamo pri nas v zadnjem času znake, ki kažejo, da se zadruge skušajo iznebiti trgovine, ki je bila v preteklosti osnova njihove dejavnosti in se polagoma usmerjajo k kmetijstvu. So pa še velike pomankljivosti, zlasti v samem sistemu dela. Upravni odbori so vzeli vse kompetence v svoje roke in tako onemogočajo pospeševalnim odborom, ki jih sestavljajo zadrugniki, ki se zanimajo za posamezne panoge zadrugnega gospodarstva, da bi svobodno razvili svojo iniciativo. Tako se je zgodilo, da so v KZ Sečovelje odobrvali kredite zadrugnikom dva člana upravnega odbora in en uslužbenec, medtem ko je bil kreditno hranični odbor neaktiven. Takih primerov je precej. Celotno pri sestavljanju predloga investicijskega načrta za leto 1955 so po večini odločevali upravni odbori sami.

Na občnem zboru so mnogo diskutirali o potrebi bolj perspektivnega dela pri obnovi našega kmetijstva. Direktor podjetja »Vinosad«, tovariš Petrič, je navedel nekaj izkušenj iz dela tega zadrugnega podjetja, ki obnavlja vinograde na arondiranih parcelah kmetov, ki so opustili stare načine obdelave in so sprejeli nove metode, ki dopuščajo mehanično obdelavo in boljše izbiro vinjskih sort. Njegovi podatki nam povedo, da je v zadnjih letih krenilo istrsko kmetij-

Nujno je, da bi bila investicijska dela čimprej dokončana, da bi na ta način nudili našim delovnim ljudem, čimveč novih proizvodov. Kolektiv je na zahtevo odjemalcev ukrenil vse potrebno, da tudi v sedanjih okoliščinah čimbolj poveča svojo produktivnost. Zaradi tega je kolektiv sprejemal v tem letu še nove kadre, ki jih izpolnjujejo v delu in postavljajo na odgovorna delovna mesta tako, da celotni kolektiv šteje danes nad 1.100 članov.

Občinski praznik v Šempetru pri Gorici

Skromnejše kot goriški, a vendar z istim razpoloženjem ljudstva, je potekel občinski praznik v Šempetru pri Gorici, dne 13. septembra.

Tudi ta je potekel v spominih na »goriško fronto«, prvo fronto svobodnih primorskih Slovencev proti okupatorju.

Ljudstvo je bilo pozvano za ta dan na dostojno zborovanje v kinodvorano in na počastitev padlih borcev s sprevedom skozi vas in s polaganjem vencev na grobovih.

Okoli pol enajstih je v nabiti dvorani predsednik občine tov. Čučič pozdravil prisotno ljudstvo in številne goste, med katerimi je omeniti rep. poslanca Vižintina Bogomila ter predsednike vseh sosednjih občin.

Sledil je govor, v katerem je tov. predsednik občine pojasnil, zakaj je bil kot občinski praznik izbran dan 13. september. Pojasnil je pomen »goriške fronte« za primorsko ljudstvo in se nato na kratko spustil v našo preteklost pod Italijo, na trpljenje pod fašizmom, na takratne žrtve in končno na prvi organiziran upor proti sovražniku. Povedal je, kako so nastali prvi terenski NOO, kako so delovali v ilegali in kako težka je bila tedanja situacija.

Prišel je nato 8. september, veselje brez konca in kraja, gotovost, da je svoboda že prišla, stopanje terenskih NOO iz ilegale v javnost, odhajanje v partizane kar trumoma, organiziranje NOV ...

A kmalu so se razširile hude ve-

sti: Nemci prihajajo iz Furlanije v Gorico, Nemci so v Gorici ...

Skromnejše kot goriški, a vendar z istim razpoloženjem ljudstva, In organizirala se je goriška fronta za obrambo proti prodirajočemu sovraniku, za obrambo svobodne vipavske doline in naših gor.

Tov. Čučič je povedal, kako je ljudstvo izpraznilo italijanske vojaške magazine, kako je za svojo vojsko nabavilo hrane, streliva in orožja, kako je komaj ustanovljena in zbrana narodnoosvobodilna vojska začela utrjevati položaje na hribovih okoli Šempetra, Bilj in Mirna. A Nemci so bili v velikanski premoči, neprimerno bolj oboroženi, neprimerno bolj organizirani in izurjeni. Dne 11. in 12. septembra je bil še mir, le avioni so krožili nad položaji, 13. septembra pa se je začelo nemško prodiranje proti Postojni. Kmalu so ti spoznali šibke točke naše obrambe in po cesti proti Volčjdragi ter Biljam na jugu so našo fronto prebili. Začel se je umik naše vojske. Za nemškimi hordami pa so se dvigali plameni in dim požganih hiš, kopičila so se trupla pobitih ljudi, večala se je vrsta odgnanih v internacijska taborišča.

Težka so bila leta te borbe. Vav njej žrtvovala za svobodo 852 si sedanje šempetrske občine so padli borci, to je desetino prebivalstva. Ranjenih je bilo 230 borcev, odvedenih ljudi v internacijo pa 683. Od teh se jih 95 ni več vrnilo ... Težki so bili ti časi, kar 33,8% prebivalstva je bilo odsotnega, v gorah ali pa v taboriščih. »In v spomin na te težke dni — je zaključil tov. Čučič — praznujemo dan naše prve velike vstaje, dan »goriške fronte«, pa čeprav je goriška fronta takrat propadla, in se ob tej priliki poklanjamo tistim, ki so za našo sedanjo svobodo darovali svoja življenja ...«

Tov. Čučič je nato predlagal, naj bi se ob tej priliki poslala posebna poslanica tov. Marinku v Ljubljano. Predlog je bil burno sprejet in poslanica je bila nato prečitana in odobrena.

Prevzel je besedo ljudski poslanec tov. Vižintin. Čestital je k prazniku in voščil občini še srečnejšo bodočnost v skupnosti narodov socialistične Jugoslavije.

Nato se je ljudstvo zbralo na trgu in v sprevedu, z vencem in zastavami odšlo na pokopališče, da se oddolži padlim borcem.

Prevzel je besedo najstarejši učitelj občine, tov. France Kramar, in z živo besedo poudaril pomen žrtve padlih borcev. Opisal je njih težave, njihovo borbo, njihovo smrt.

»Oddolžimo se jim s požrtvovalnim in vestnim delom, s predanostjo naši novi stvarnosti in naši svobodni domovini. Ker oni so med nami in nas vidijo ...«

Obrnil se je nato k grobovom in jim obljubil v imenu prisotnih, da jih ljudstvo ne bo nikoli pozabilo. Zaključil je svoj živ govor s klicem: Slava Vam!

Zbor je nato zapel žalostinko »Žrtvam«, nakar se je ljudstvo počasi razšlo. Godba z Vogrškega, ki je lepo odprla svečanost v dvorani, spremljala spreved na pokopališče, je za zaključek igrala potem na trgu.

KM

Nad 3.000 udeležencev

proslave na Ostrožnem iz koprškega okraja

Vpisovanje za Ostrožno je v koprškem okraju končano. Po zadnjih podatkih se bo veličastne proslave »Stajerska v borbi« udeležilo iz našega okraja 3.100 ljudi in pripravljajni odbor je uredil vse potrebno za prevoz množice, da obenem zjamči red in varnost na dolgi poti do Celja.

Iz Kopra in drugih krajev bo v soboto odšlo nad 130 motornih vozil. Med njimi 22 avtobusov in 56 kamionov. Ob tej priložnosti obveščamo vse udeležence o nekaterih stvareh, ki jim bodo koristile na poti.

Odhod vseh vozil brez razlike je v soboto zjutraj od 6. do 7. ure iz

posameznih zbornih mest v občini okraja. Kamioni in avtobusi vozijo samostojno do Senožeč, kjer bo po prihodu na asfaltirano cesto formirana kolona, ki bo takoj krenila dalje in predvidoma okrog 12. ure prispela v Ljubljano.

V Ljubljani bo tri ure počitka, nakar bodo vozila spet urejena v kolono nadaljevala pot do Ostrožnega.

Po zaključenem zboru bo odhod v nedeljo točno ob 16. uri. Nazaj grede bo spet v Ljubljani počitek, da udeleženci lahko povečerjajo, nakar bo kolona ob 20. uri krenila v Koper. Prihod v Koper bo okrog 24. ure.

Vse udeležence opozarjamo, da je za primer slabega vremena preskrbljeno prenočišče pod streho v vaseh St. Peter in Šlandrovo, kjer bo v tem primeru kolona ostala čez noč.

Kolono bodo spremljali trije zdravniki z osebnimi avtomobili, ambulanca in mehanična delavnica. Prav tako je preskrbljeno za okrepčilo in bo v koloni poseben »kamion buffet«.

Osebnih avtomobilov s številkami 5 in 6 ter ambulanta so določeni za zdravnike. Poleg zdravnikov pa bo še na vsakem tretjem kamionu bošničar ali bolničarka.

V osebnih avtomobilih s številkami 1, 2 in 3, bo osebe, ki je odgovorno za promet in informacije.

Da ne bo nepotrebneje iskanja, opozarjamo, da je odhod iz Ostrožnega iz istega mesta, kjer se bo kolona ob prihodu ustavila.

Laboratorij je za tovarno velike važnosti Vsako uro preizkušajo material in surovine

GORIŠKI OBČINSKI PRAZNIK

Odkritje spomenika padlim borcem v Solkanu

Sestredne svečanosti občinskega praznika Nove Gorice, ob XI. obletnici »goriške fronte«, so našle svoj slavnostni zaključek v odkritju spomenika padlim borcem dne 12. septembra v solkanskem predmestju.

V vseh teh šestih dneh je Nova Gorica mrzlično delala na to, da bi bil prav ta zadnji dan čimbolj slavnosten. Dne 8. zvečer je prvič zagorela električna luč na glavnem sprehajališču, tkzv. magistrali, in po Erjavčevem drevoredu. Dramske skupine in orkestri so medtem igrali po mestu, na igriščih pa so se vrstile splošne igre, ki so dosegli svoj vrhunec v soboto, na predvečer odkritja spomenika, z otvoritvijo plavalnega bazena v Krombergu.

Pobudo za to otvoritev sta dala

stali onstran meje, bi število narastlo na 300 padlih.

Da, del naše zemlje še vedno ni osvobojen in zato se imamo zahvaliti velesilam, zaveznikom, vendar meje niso več na Triglavu in Snežniku. So tik pred Trstom in Gorico. Da pa sta ti dve mesti ostali onstran naših mej, to je še vedno kričeča krivica za naš narod. Tov. Bevk se je nato spomnil, kako je Jugoslavija te meje sprejela le zaradi ohranitve miru in kako je uradno izjavila, da se svoji zemlji v Italiji nikdar ne bo odrekla. Prešel je potem na opis poveljnih let, borbe za izgradnjo domovine, za socialistično preobrazbo, nato pa izdajstva SZ in kominforma ter vsled tega nastalih težav.

brigad.

Cilji in ideali, za katere smo se borili so danes v glavnem uresničeni. Socializem danes ni več prazna beseda, je stvarnost. Glavna zasluga za to gre našim borcem, zlasti pa tistim, ki so v borbi darovali za te ideale in za domovino svoja življenja. In tem padlim borcem, je zaključil, moramo obljubiti, da bomo še nadalje stopali po poti, ki so jo nam začrtali s svojo krvjo in po kateri je vedno stopal in stopa naš tov. Tito. Samo ta pot nas vodi v vse lepše življenje!

Ko je tov. Greif končal svoj govor je narodni heroj Delpin Rastislav-Zmago odkril spomenik in ga izročil v varstvo goriškemu ljudstvu ter ZB še prav posebej. Takoj nato je sledilo polaganje vencev in rož, med katerimi so bili najlepši prav venci zarijskih Slovencev. Predsednik obč. odb. ZB tov. Ferluga je medtem sprejel v varstvo spomenik in v imenu svoje organizacije obljubil zvestobo domovini in njenim idealom.

Še nekaj o odkupu grozdja na odprt račun

Ker navaja tov. Kastelic Henrik iz Sečovelj v svojem članku tudi vinske klet v Koprju in izraža pomisleke o njenem poslovanju, bo prav, da v skladu z njegovim pozivom ugotovimo nekatera dejstva in popravimo netočnosti, da bo naša javnost prav obveščena.

Res je 90% vinogradnikov vključenih v našo kmetijske zadruge, vendar ni točno, da bi se na vinarski seji v Koprju minuli teden vsi prisotni izjavili za odprt račun. Od okrog 20 udeležencev je namreč le troje podpiralo ta predlog. Odprt račun ima lahko nedvomne prednosti, vendar so enostranske, kar pa ni mogoče vselej pozdraviti.

Po običajnem sistemu je bilo v letu 1952 odkupljenih 260 vagonov grozdja, medtem ko je bilo na odprt račun odkupljenih v l. 1953 28 vagonov grozdja, proti gotovini pa

Na Jugoslovansko cono STO je bila razširjena Uredba o upravljanju stanovanjskih hiš, ki je bila objavljena v Uradnem listu FLRJ št. 29-344/54. Ta uredba predvideva, da bo najemina, izračunana po tarifi, za 50% večja od dosedanje. Višina sedanjih najemnin ne ustreza dejanski kvaliteti stanovanja, zaradi česar bo v smislu citirane uredbe izvedena enotna kategorizacija vseh stanovanj. Z izvedbo kategorizacije stanovanj bomo dosegli, da bodo odpravljena nesorazmerja glede višine najemnine med posameznimi stanovanji, nova najemina, ki bo določena s to kategorijo, pa bo omogočila boljše vzdrževanje stanovanjskih zgradb.

Kategorije in stanovanjsko tarifo bo predpisal Okrajni ljudski odbor Koper s tem, da bo izdal okviren odlok o kategorizaciji stanovanj in o conah na njegovem območju. Tarifo bo izdal pravtako OLO Koper, v kolikor ne bo za to pooblastil ljudske odbore občin, da sami izdajo oziroma predpišejo stanovanjsko tarifo.

Uredba o upravljanju stanovanj-

skih hiš med drugim tudi predpisuje, da se najemina od zgradbe razdeli na fonde dotične zgradbe, in sicer v amortizacijski sklad, v sklad za hišno upravo in končno v sklad za vzdrževanje hiše. Iz amortizacijskega sklada se odvede v sklad za vzdrževanje hiš mesta ali občine samo del, ki ga določi ljudski odbor. Ta del pa ne sme presežati 20% tistega dela najemnine, ki se plačuje v amortizacijski sklad. Iz amortizacijskega sklada se bodo kripla manjša ali večja popravila predvsem tistih delov zgradbe, ki služijo, oziroma so namenjeni za skupno uporabo najemnikov (vodovodne in električne napeljave, stopnišča in podobno).

Sklad za hišno upravo je namenjen za križje stroškov hišne uprave, medtem ko je sklad za vzdrževanje hiš namenjen za tekoče vzdrževanje hiš.

Pri izvedbi kategorizacije stanovanja dajejo podatke o posameznih vrednostih stanovanja najemniki skupaj s hišnimi lastniki in upravitelji zgradb. Kategorizacija se bo izvršila na terenu tako, da bodo popisovalci, ki jih bodo imenovali ljudski odbori občin, oddali potrebno število obrazcev — vprašalnih pol vsem najemnikom, oziroma hišnim lastnikom na območju dotičnega popisnega okoliša. Z najemniki stanovanj se bodo popisovalci dogovorili, kdaj bodo prišli stanovanje kategorizirati, da bo poleg tudi hišni lastnik oz. upravitelj zgradbe. Te vprašalne pole bodo popisovalci izpolnjevali v prisotnosti najemnika stanovanja, hišnega lastnika ali upravitelja.

M. L.

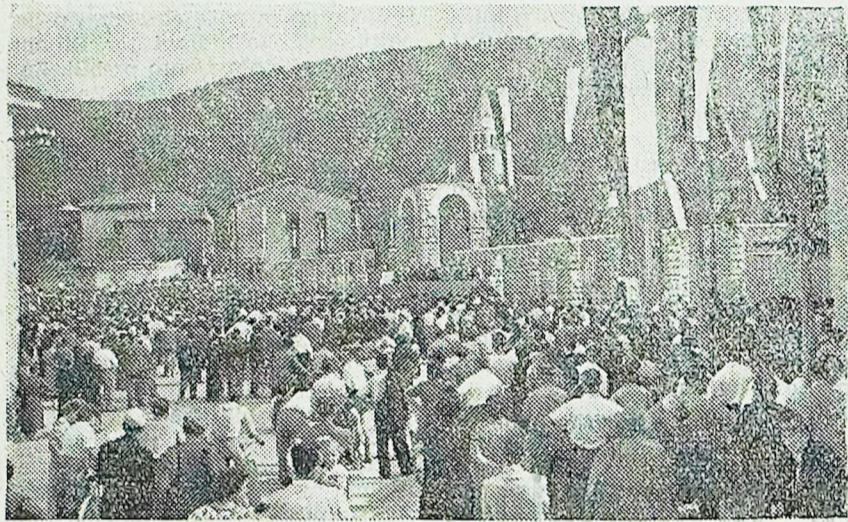
Priprave za Ostrožno na Tolminskem

Do sedaj je pripravljenih 41 kamionov in avtobusov, poleg tega bo šlo nad tisoč ljudi v Baški grapi in iz Mosta na Soči z vlaki na Ostrožno.

Na proslavo na Ostrožno ne gre samo delovni kolektivni in sindikalne organizacije, ampak med prijavljenimi je dobra polovica kmetov. Iz občine Mosta na Soči gre večina članov kmetijskih združenj. Člani KZ na vasi so se zmenili, da gredo skupno kolektivno na proslavo, zraven so povabili še nezadružnike. Tudi v drugih občinah je veliko zanimanje za proslavo na Ostrožnem, šlo bi še več ljudi, ako bi polago, ali če bi imeli možnosti z imeli več prevoznih sredstev na razvlakom.

Večina teh ljudi izjavlja, da gredo zelo radi in v velikem številu zato, da bodo ponovno slišali besede tov. Tita, ker je rečeno, da pride tudi on. So še vedno pod vtisom nepozabne proslave na Okroglici, ki ji je tovariš Tito prisostvoval.

S. A.

S proslave odkritja spomenika v Solkanu

TVD Partizan in SD Branik iz Nove Gorice. Vršile so se nato razne tekme v plavanju in v skokih s trimetrške deske, kjer so nastopili kot gostje PK Ilirija, ZPK Ljubljana, reprezentanti FLRJ v skokih v vodo, sindikalni predstavniki »Lesk« iz Ljubljane in tovarne pohištva iz Nove Gorice. Zaključila je slavje lepa tekma v waterpolu med Partizanom iz Gorice in Partizanom iz Renč, ki je odnesel zmago. Sledil je ples, kjer je sicer nekoliko pregosti množici odlično igral študentski orkester iz Ljubljane.

Vse te prireditve so mesto popolnoma razgibale in v nedeljo zjutraj je bil Srebrničev trg v Solkanu poln že celo uro pred pričetkom slavnosti odkritja spomenika.

Spomenik stoji sicer nekoliko nižje, na križišču med šolsko ulico in unico IX. korpusa, in je krasno delo znanega kiparja Kalina (rojaka iz Solkana) ter arhitekta Gramca: sredi kakih trideset metrov dolgega stebrišča se dviga visok štirioglat sakrarij na štirih stebrih z oboki v romanskem stilu. Pred njim, na marmornatem podstavku, je kip v bronu: žena ki podpira ranjenega partizana.

V nedeljo zjutraj je bil kip pokrit s slovensko zastavo. Slovenske in jugoslovanske zastave so pokrivalo tudi vse mesto, zlasti pa Solkan sam. Ljudstvo se je zbiralo kar naprej, prihajalo je v skupinah, v sprevidih, pa tudi posamezno, raztreseno po dva, tri osebe skupaj, z otroki, s kolesi ali peš, z rožami.

Okoli desete ure so prišli venci. Bilo jih je kakih štirideset. Nato so ljudski predstavniki zasedli slavnostno tribuno ob spomeniku. Tov. Vlado Ferluga, predsednik obč. odb. ZB, je otvoril slavje. Pozdravil je visoke goste in po kratkem nagovoru predal besedo tov. Fr. Bevku, ki je imel slavnostni govor.

Po čestitkah k občinskemu prazniku ob XI. obletnici »goriške fronte« se je tov. Bevk spomnil težkih časov slovenskega naroda v preteklosti, zlasti Primorja pod italijansko okupacijo. Spomnil se je njegovih žrtev, njegovih beguncev in izseljencev, njegovega trpljenja vse do oboroženega upora v NOV, ko se je vse zasluženo ozemlje dvignilo kot en sam mož v borbo proti okupatorju. »Solkan — je rekel tov. Bevk — ima v tej borbi častno mesto. Dal je za svobodo 216 svojih najboljših sinov. In če bi šli tudi tiste borbe, čigar domovi so žal o-

Tov. Bevk je zaključil z željo, da bi solkanski spomenik bil opomin sosedom onstran meje, da se Slovenci ne plašimo žrtev, kadar gre za našo svobodo, za Jugoslavijo. Dokaz jim naj bodo naši borci, ki svobode žal niso dočakali, a jim zanjo ni bilo težko darovati svoje mlada življenja.

Za tov. Bevkom je prevzel besedo ljudski poslanec Martin Greif, ki se je spomnil težkih dni borbe. Spomnil se je prvih partizanov na Nanosu ter poznejših bataljonov in

Konferenca ZB koprškega okraja
Skrb za vojne sirote-ena osnovnih nalog Zveze borcev

V ponedeljek je bila v Koprju okrajna konferenca Zveze borcev. Poleg delegatov vseh občinskih organizacij, so se konference udeležili tudi sekretar Zveze borcev LRS, zastopniki JLA in predstavniki množičnih organizacij.

V poročilu okrajnega odbora, ki govori o delu Zveze borcev v zadnjih dveh letih, so bili podčrtani uspehi, pa tudi pomanjkljivosti v organizaciji. Živahna razprava, v katero so posegli mnogi delegati, je to potrdila. Delegati so ugotovili, da je bilo delo Zveze borcev preveč enostransko in prikazali vrsto stvari, ki jih bo potrebno odstraniti, da zagotovijo uspešen razvoj organizacije.

Zveza borcev je v zadnjih dveh letih organizirala več uspešnih partizanskih zborovanj in proslav ter na ta način oživlja spomine na velike dni Ljudske revolucije. Znan je nastop članov te organizacije ob lanskem 8. oktobru in ob drugih priložnostih. Na njeno pobudo so postavili v zadnjem času 11 spomenikov padlim borcem NOB in 24 spominskih plošč na krajih, ki so bili priča zgodovinskim dogodkom za časa oborožene vstaje.

Prav tako je Zveza borcev mnogo naredila za vojne sirote, katerim velja vsa njena skrb. Poleg materialne pomoči je organizirala tudi letovanje v raznih krajih Slovenije in samo lansko leto poslala 94 otrok, kar je skoraj tretjina vseh vojnih sirot okraja. Predstavniki ZB so tudi obiskali pred zaključkom šolskega leta vse osnovne in srednje šole z namenom, da se pre-

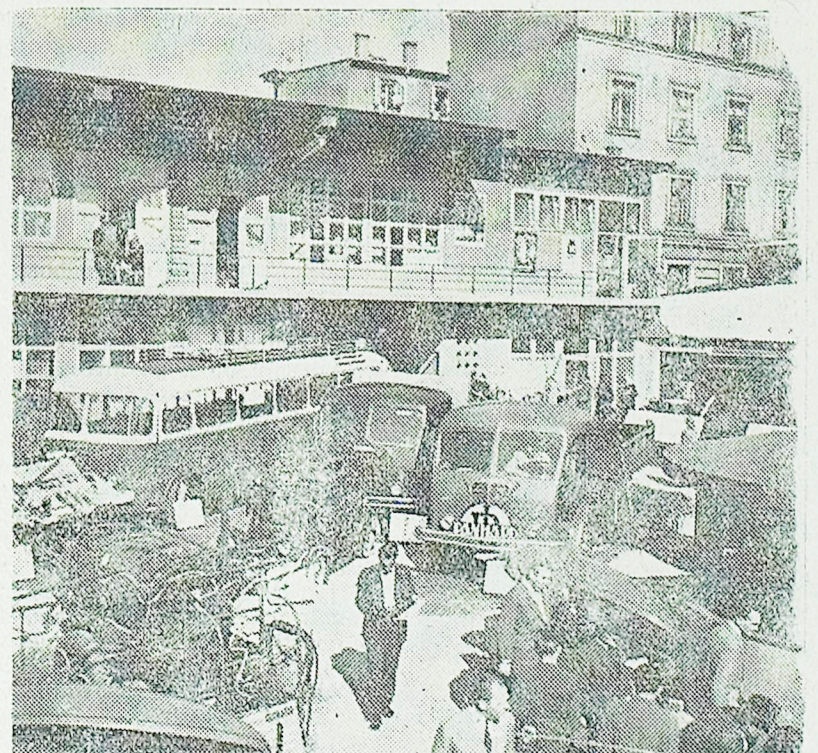
pričajo, kako se ti otroci učijo in živijo.

Mnogo otrok padlim borcem je organizacija podprla s stipendijami in jim omogočila šolanje. Seveda ni zanemarljiva učencev v gospodarstvu. Vendar poročilo ugotavlja, da je le zelo malo teh otrok, ki bi nadaljevali šolanje in se vpisali tudi na višje šole.

Kljub temu da je ZB pomagala mnogim svojim članom in večje število njih poslala na zdravljenje na stroške organizacije, so posamezni delegati poudarili v razpravi, da se skrb organizacije za stare borce vse premalo čuti. To velja predvsem glede na urejevanje odnosov med njenimi člani na posameznih delovnih mestih in podobno, ko ZB ni pravočasno posegla in naredila red v posameznih primerih, ko so podjetja težila za odpustitvijo borcev in nadomestilom z rentabilnejšo mlajšo delovno silo.

Drugi delegati so poudarili potrebo aktivnejšega dela članov ZB v množičnih organizacijah predvsem v Socialistični zvezi. Podčrtali so enostransko dejavnost borcev, ki je omejena le na »velike stvari«, medtem ko se za vprašanja, ki jih vsak dan pred njih postavlja naš razvoj sploh, ne zanimajo ali pa le malo. Tudi v podjetjih, delavskih svetih, upravnih odborih in drugod, bi se moralo delo bolj čutiti. Morali bi stati v prvih vrstah v boju proti škodljivim pojavom v gospodarstvu ter se udeleževati vsakdanjega političnega dela.

Po zaključeni razpravi so delegati sprejeli več sklepov, ki imajo namen izboljšati delo organizacije.

Letošnji zagrebški velesojem je pokazal velik napredek naše industrije

O nekaterih perečih vprašanjih GSP v Kopru

Selitev GSP v Koper in njegova fuzija s koprskim Ljudskim gledališčem je sprožila živahno razpravo o vrsti vprašanj, ki se tičejo naše kulturne dejavnosti. Obe gledališči sta zrasti v dobi velike razcepčnosti naše dežele ob Jadranu in pa tedaj ko se je pokazalo, da SNG v Trstu, ki je nastalo iz kulturne skupine IX. korpusa, ne more več vršiti poslanstva centralnega gledališča za Slovensko Primorje. Tako smo imeli v letih 1950—1951 na Primorskem kar tri gledališča. Ta položaj nas močno spominja stare Evrope, ko so bili prebujajoči se narodi razdeljeni na več držav in si je moral zaradi tega vsak posamezni delič naroda urediti gospodarsko in kulturno središče, če je treba tudi na zelo majhnem koščku ozemlja. V takem položaju je terjala graditev kulture težkih žrtev. V novjšem času smo se Slovenci na več mestih že zopet znašli v takih neprilikih. Vsa tri gledališča so bila sad žilavega boja našega ljudstva na Primorskem, ki se dobro zaveda, da sta prosvetna in kulturna dejavnost bistveni del vsakega napredka.

Krepitve GSP ob priliki selitve v Koper se resnično veselimo, toda prav zdaj nam stopajo pred oči še v mnogi večji meri pereča vprašanja naše kulture na Primorskem. S prihodom GSP v Koper so mnogi pridobili zlasti istrski Slovenci, ki so v preteklosti najmočnejše občutili jarem narodnega zatiranja, zdaj se ti vidno krepijo in zato še trdneje vključuje v slovensko narodno skupnost. Naloga, ki čakajo GSP v Kopru bodo težje in raznoternejše od tistih, ki jih je to gledališče reševalo v dosedanjih štirih letih svojega obstoja. V novem položaju bo moralo to gledališče razpolagati z znatno večjimi sredstvi želimo si, da bi ila ta zares vselej in pravočasno na razpolago. Znano je, da bodo k vzdrževanju tega gledališča prispevali vsi primorski okraji. Zaveda pa vendarle ni tako enostavno, če pomislimo, da so prav Primorsko zadele v zadnjih 30 zdale največje nesreče in da si zaradi tega dolgo ni mogla opomoči. Očitno je, da bo pomoč okrajev znatno omejena in zaradi tega bodi vprašanje GSP prejšnjemu eno od takih vprašanj slovenske kulture na splošno, ki naj bi ga reševale tudi centralne slovenske kulturne ustanove.

Če bi primerjali dejavnost vseh treh gledališč, bi prišli prav gotovo do zaključka, da so vsa tri vložila v svoje delo ogromnega truda in žela tudi vidne uspehe. Najšibkejši od teh, namreč koprsko, je v minulih sezonah s svojimi petimi stalno nameščenimi igralci naštudiral 8 del in gostovalo v 18 krajih s 70 predstavami. Najbolj zanimivo v zvezi z dejavnostjo slovenskega ljudskega gledališča v Kopru pa je, da je prav tako kakor tržaško neposredno sodelovalo pri dviganju vsakih dramskih krožkov s tem, da je sprejemalo režije v teh krožkih in jih podprlo tudi z drugimi razpoložljivimi sredstvi. Gre zdaj za vprašanje, ali naj GSP nadaljuje z delom, ki je rodilo že dobre sadove? Miogrede bodi povedano, da metode koprškega gledališča niso nekaj povsem novega, kajti nekaj podobnega najdemo tudi pri dramskem društvu Istra v Kopru (1908—1914),

U S P E L koncert v Vipavi

Na povabilo uprave Doma JLA v Vipavi je pretekli petek (10. t. m.) gostovalo v Vipavi skupina pevcev Radia Beograd. V skupini so bili Mara Djordjevič, Volinka Grgurevič, Dušan Nikolič, Aleksander Barič in Midrag Krajčevac in so ob spremljavi harmonike in kitaristov predvajali vrsto srbskih, bosanskih, makedonskih in dalmatinskih narodnih pesmi.

Poslušalci, ki so do zadnjega kotička napolnili veliko dvorano družnega doma v Vipavi, so bili s koncertom zelo zadovoljni, ker so nastopajoči zelo občutno in dovršeno izvajali program.

Prebivalci Vipave in okolice so zelo hvaležni upravi Doma JLA Vipava, da je organizirala koncert, da si želijo še več podobnih prireditvev.

ki je pod agilnim vodstvom slovenskega visatelja Ivana Vovka s konkretno in osebno intervencijo dvigalo zlasti slovensko kulturo v Istri. Ta ali oni bo morda dejal, da taka oblika dela ovira razvoj igralca. V nekaterih primerih bi to tudi držalo, toda gotovo ne v vsakem primeru. Direktni posegi med množico igralcu tudi mnogo koristijo. Postavlja se tudi vprašanje: kaj pa ostali okraji? Menim, da bi moralo GSP v Kopru krepko dvigati z razpoložljivimi sredstvi vse dramske krožke na Primorskem. Gledališče, kakšnega si mi zamišljamo, tenja od vseh igralcev mnogo volje in samo-

MED NOVIMI KNJIGAMI

Mladinska knjiga je v zadnjem času poslala na knjižni trg tri prav zanimive in lepe knjige, ki nam ponovno potrjujejo sodbo, da se založba zaveda svojega poslanstva in da je temu tudi kos.

V svoji nenumerirani zbirki pravljic in pripovedk, ki jih že nekaj let pridno daje v roke našim mladim bralcem, je le-tim sedaj podarila »KOREJSKE PRIPOVEDKE«, ki jih je po nemški izdaji prevedel Ivan Potrč.

Dva in dvajset pripovedk nas vodi v tisti, po legi sicer tako oddaljeni, a po dogodkih tako bližnji kraj, ki mu pravimo — Koreja. Čudovita dežela je to! In še čudovitejša so njene pripovedke. Morda nimamo o njih prave predstave; morda si zamišljamo to deželoin njene ljudi kot zelo podobne sosednim deželam. Zbirka korejskih pripovedk nam to skorajda zanika. Le malo sanjarjenja, ki je tipično za vzhodnjaške narode, malo mitologije, s katero so drugi narodi prenatrpani, pač pa veliko več čistega, pristinega realizma, realizma brez vsakršnih primesi, kakršnega ne poznamo niti mi sami. In kot posledica tega so lepe zgodbe, pripovedke, ki nam govorijo o trpljenju, o izkušnjah, ki sicer tudi moralizirajo, a je njihova didaktičnost dobra, sprejemljiva, za življenje nujno potrebna, saj govorijo o odnosih, ki morajo vladati med ljudmi.

Lepe, tekstu se dobro prilagajajoče ilustracije Maksima Sedeja bodo veliko pripomogle, da bo otrok laže in z večjim uspehom podoživljal vsebino.

Poleg prevedenih stvari dobimo od časa do časa le kaj izvirnega. To pot nam je stari znanec v mladinskem pisanju Josip Ribičič razgrnil novo zgodbo, ki ji je dal naslov »TINKIN ZAJČEK«. Osem in devetdeset strani obsegajoča knjiga (48 strani teksta in 46 celostranskih ilustracij) nam popisuje do konca napeto zgodbo o zajčku-igrački, ki je po pisateljevi in slikarjevi zamisli oživel in v iskanju svojih bratov, pravih zajčkov, doživel marsikatero grenko uro. Sveda so mu bili vedno v pomoč Tončkovi vojaki s poveljnikom generalom Harambašo. Zgodba se srečno zaključuje in vojaki kot Tinka in Tonček se z zajčkom veselo vračajo domov.

Ilustracije, ki so delo Franceta Miheliča, so zelo lepe in adekvatne zgodbi. Izšla je knjiga v Cicibanovi knjižnici in je že s tem označeno, za katero otroško dobo je zgodba napisana.

Zahtevnejša in le za starejše bralce v vrstah mladine je knjiga »POTOVANJE MARKA POLA«. Dokaj obširen izbor, ki ga je po raznih izdajah prevedel za Mladinsko knjigo Vladimir Brezovnik, nam res daje več kot zadovoljiv prerez skozi vse to, kar je Marko Polo v svojih knjigah zapustil Saj nam knjiga odpira čudovite poglede v dežele, ki so nam tako daleč. Skozi Armenijo nas vodi pot v Indijo, Kitajsko, Japonsko, Mongolijo, Tibet, dalje skozi Južno morje in še in še. Tako bogata, kot so ti potopisi, res ne more biti zlepa knjiga, še posebej ne za tako mladino od desetih do štirinajstih let,

zatajevanja. To pa zahteva tudi naše ljudstvo na Primorskem, ki si ni še zacelilo ran, ki mu jih je zadal italijanski fašizem.

Dosedanje izkušnje kažejo, da se mladina rada udejstvuje v dramski umetnosti in zaradi tega so tudi dramski krožki močno močno vzgojno sredstvo na področju naše prosvete.

Viri izdelave repertoarja bi morali bolj upoštevati dejanske potrebe ljudstva. Glede SNG iz Trsta naj omenimo, da je to pri množicah na Koprskem zelo priljubljeno, toda v spremenjenem položaju je nujno, da le-to organizira številnejša gostovanja tudi v ostalih primorskih okrajih.

S prihodom GSP v Koper se bo naše mestece ob Jadranu kulturno močno okrepilo in postalo v še večji meri središče Slovencev, ki živijo na Krasu, v Istri in ob Jadranu.

VS

ko naravnost pije vse, kar tu bere. Poglavja, ki obsegajo zaokrožene enote in zgodbe, so kratka. Knjiga je bogato komentirana, kar je pravzaprav nujno potrebno za dobro razumevanje in točno predstavo sveta in ljudi pred skoraj 700 leti! V uvodu, ki je tudi zelo obširen (saj obsega 18 strani!), se lahko vsakdo pouči o življenju Marka Pola.

Ilustracij je zelo malo in še te prav nič ne poživijo knjige. So skoraj odveč. Manjka — in morda je to občutna pomanjkljivost — kakršnakoli geografska karta dežela, skozi katera se potovanja vlečejo.

M. B.

VENO PILON primorski slikar

Iz daljnega Pariza je prišel v staro domovino primorski rojak, slikar Veno Pilon. Moderna galerija v Ljubljani bo še v septembru odprla retrospektivno razstavo njegovih del, zato je prav, da mu že pred razstavo posvetimo nekaj vrstic, da ga — v kolikor ga še ne poznamo — vsaj bežno prikažemo, občinstvu, predvsem mlajšemu, ki je o njem le malo ali nič slišalo.

Osebnost Vena Pilon ima vse dobre lastnosti, da ga na mah osvojijo: za dobo, v kateri je največ deloval in v kateri je dosegel svoj najvišji vzpon, je gotovo eden najpomembnejših; je pristen Primotec, Vipavec skozinokoz, dobrodušen mož, ki se z vsakim lepo, domače in potpežljivo pomeni; vsa kultura, ki si jo je pridobil po velikih mestih Evrope, ni mogla odvzeti njegovemu značaju te lepe poteze; je skromen in tih mož, a ne vase zaprt, nedostopen, marveč ima »odprto navadno uho in oko« (Gregorčič) za vse, kar se okoli njega dogaja, tudi za človeško bedo.

Včasih sem ga poznal le po slikah in se mi je zdel velik; zdaj sem ga spoznal tudi kot človeka in sem se prepričal, da je res tak.

Veno Pilon se je rodil v Ajdovščini 22. septembra 1896. leta. Po realni maturi, ki jo je prestal v Gorici 1919. leta, je šel v Prago, kasneje v Firenco, potem na Dunaj. Med prvo svetovno vojno je bil ujetnik v Rusiji. Po vsem tem se je vrnil v domovino in opravil pekarško obrt. Nato se je preselil v Pa-

riz, kjer je živel dolga leta. Šele po drugi svetovni vojni prva leto po osvoboditvi je prišel zopet v domovino in delal pri Triglav-filmu, a le nekaj časa. Odšel je zopet v Pariz, od koder se je v letošnjem avgustu vrnil, da bo prisoten pri svoji razstavi v septembru.

Svojo umetniško pot je Pilon začel kot ekspresionist v dobi, ko se je ta izem šele pojavljal in so mu šele odpirali nova pota. Takrat sta tudi nastopila brata Kralja. V tej dobi prevladuje pri njem akvarel, grafika in pasteli. Kasneje olje in grafika in ponovno akvarel v pariški dobi. Nekaj posebnega je njegovo zanimanje za umetno fotografijo. Delal je tudi kot kipar, predvsem portrete v mavcu. Njegovi portreti so včasih kar pretirano realistični v poudarjanju. Krasne so njegove v kubistični maniri občutne pokrajine. Svoji domači kraj mu je bil večkrat predmet umetniškega upodabljanja (Pali, Vipava, Pogled na Sv. Križ z Orlivo v ozadju, Lesnoindustrijsko podjetje).

Udeležil se je veliko razstav v tujini in domovini: tako v Pragi, Firenzi, na Dunaju, v Ljubljani, Beogradu, Splitu, Sarajevu, Berlinu, Trstu, Parizu, Zürichu, Benetkah, Rimu. Povsod, kjerkoli je razstavljal, je žel veliko priznanja in pohvale.

Če ob koncu dodamo še zadnjo skromno vest o tem možu, da je namreč zadnja leta postal tudi prevajalec slovenske poezije v francoščino. Da pripravlja za izdajo francoski prevod Prešernovih poezij ter antologijo slovenske lirike od začetkov do najnovejših dni, tedaj smo o njem v grobih obrisih povedali vse.

Na takega moža smo primorski Slovenci ponosni in mu želimo še veliko uspehov v življenju.

Marijan Breclj

Kulturne beležke

MEDNARODNA RAZSTAVA OTROSKIH RISB V ZAGREBU. V Muzeju za umetnost in obrt so odprli peto razstavo otroških risb. Tokrat razstavljajo kolekcije »Postolazzianum«, last znanega pedagoškega inštituta v Zaerichu, ki je naši Komisiji za kulturne zveze z inozemstvom poslal svojo zbirko 504 otroških risb iz dvajsetih držav Evrope, Amerike, Afrike in Azije. Otroci Jugoslavije razstavljajo zbirko svojih risb pod naslovom »Moj dom«. Razstava bo odprta do 19. t. m.

ZAGREBSKI PLESNI ANSAMBEL »LADO« je z velikim uspehom gostoval na mednarodnem festivalu plesov v znanem letoviškem kraju v vzhodnih Pirinejih. Razen našega ansambla je na festivalu sodelovalo več kulturnih skupin iz Francije in drugih držav. Kot najboljša skupina na festivalu so priredili Jugoslavlani poseben večer naših narodnih pesmi in plesov.

NASI UMETNIKI V TUJINI. Članica baleta beogradskega Narodnega gledališča Milka Jovanović je odšla na turnejo v Kanado in ZDA. Milka Jovanović je edina jugoslovska baletka, ki je dobila angagemert v sloviti londonski baletni skupini »Festival balet«.

NOVELE BRATKA KREFTA V HRVAŠCINI. Državna založba Hrvaške je izdala novele Bratka Krefta »Kalvarija za vasjo«. Novele so iz zbirke »Povesti iz nekdanjih dni«, ki so kot ponatis izšle leta 1950. Prevajalec Vilko Ivanuš je dodal novelam kratko beležko o piscu in njegovem delu.

»JAMNICA« V MADŽARSCINI. V Vodini so izdelali kvaliteten prevod slovenskega romana »Jamnica« Prežihovega Voranca. Knjigo je prevedel madžarski književnik Hecceg Janoš. Največ težav je imel prevajalec s koroškimi lokalizmi in tipično slovenskimi izrazi.

RAZSTAVA SODOBNE BELGIJSKE GRAFIKE V ZAGREBU. V zagrebškem umetniškem paviljonu so te dni odprli razstavo sodobne belgijske grafike. Razstavlja 25 umetnikov 115 del, ki prikazujejo pol stoletja razvoja te umetnosti.

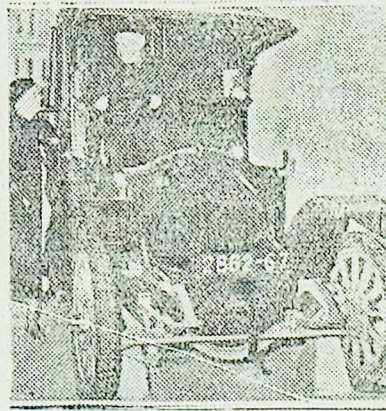
KNJICO O GLAGOLSKIH EPIGRAFSKIH SPOMENIKIH V ISTRI IN PRIMORJU pripravila Jadranski inštitut na Reki. Ekonomsko-politična sekcija istega inštituta pa pripravila znanstveno razpravo o kulturno-zgodovinskem razvoju italijanske manjšine v Jugoslaviji.

OKNO V SVET

Na Kitajskem se je začelo. Vsaj tako napovedujejo grožnje z obeh strani. Vse kaže, da Amerikanci ne morejo biti brez posla. Njihova vojna industrija namreč mora najti trg. Sedaj ga ima pri Čankajšku, njemu bodo potrebna letala, ladje in municija. Odpravlja se na kitajsko celino. Boji okrog otoka Kve-moj se nadaljujejo. Tamkajšnja kuomintanško garnizijo izpopolnjujejo z novimi trupami.

Pakistan potrebuje kvalificirane delavce. V Burmi želijo hitrejši gospodarski razvoj, da bi zaposlili čimveč delovne sile. Afganistan prosi za pomoč različne odseke OZN. V Peruju prav tako delajo razni strokovnjaki tehnične pomoči OZN. Kjerkoli je v svetu potreba, tja pošlje OZN svoje strokovnjake, da na najrazličnejše načine pomagajo zaostalim državam. Na sliki: V Peruju prašijo prebivalce s posebno tekočino proti bacilu tifusa.

V Spaniji je še vedno veljavno staro rimsko načelo »Panem et circenses« (kruh in zabavne igre). Koliko so te igre zabavne pa lahko vidimo na sliki. Smrt torera v bikoborbah ne gane preveč številne gledalce. Še več: ti se kakor stari Rimljani naslanjajo ob krvi in smrti bodisi bikoborca bodisi bika. V eni zadnjih bikoborb v Barceloni je podlegel ljubimiec znane filmske igralke Ave Gardner Madrileno, ki ga vidimo na sliki.

V mestu Gagny v Franciji so te dne proslavili slavno vojnjo pariških taksijev iz prve svetovne vojne. V noči med 7. in 8. septembrom so pariški taksiji prevozili na fronto črepiteve VII. diviziji, ki je bila presibka, da bi sama zaustavila nemško ofenzivo. Na ta način je divizija lahko odvrnila sovražnika. Na sliki vidimo taksi, ki so ga vzeli iz vojnega muzeja, da bi ob obletnici ponovil isto vojnjo in z istim voznikom kot takrat.

Najokrutnejši morilec na svetu

(Nadaljevanje in konec)

Celica vsebuje veliko število silno zamotanih organskih snovi in na milijone atomov. Prav nič ne vemo o vodilnih principih v tej drobni živni enoti, celici.

Kaj jo primora, da se s cepitvijo razdeli v dve, da se razmnožuje? Kako vedo telesne celice, kdaj je treba z rastojo in množitvijo nehajati? Kaj je tisti mehanizem, ki nadzira transformacijo celic v razne organe? Kako morejo rakave celice pobegniti telesni kontroli? To so vprašanja, ki jim odgovor moramo najti.

Misel, da je rak nalezljiv, je težko izkoreniniti. Niti en primer nam ni znan, da bi se zdravnik ali bolničarka nalezla raka od rakavega bolnika; ali da bi se člani bolnišnice družine nalezli. Vsaj enega zdravnika poznam osebnostno, ki si je košček rakavega tkiva, ki ga je odzvel bolniku, vcepil sam sebi pod kožo. Nič se ni zgodilo. Nad štiriinšest let vcepiljo rakave celice mišim in podganam, pa niti enega primera ni, kjer bi potem živalca obojelega za rakom. Vzroke za začetek raka je treba iskati drugod.

'Nihče ne ve, kaj raka povzroča.' Ta stavek ste brali že mnogokrat. Ne odgovarja povsem resnici. Na katerega raka mislite; na katerem organu?

Vzemimo kožnega raka. Je bolj pogost pri svetlopolnih kot pri temnopolnih. Pojavlja se skoro izključno na odkritih delih telesa — na obrazu, na vratu, na rokah. V krajih z zelo suhim podnebnjem, kjer je malo oblačnih dni v letu, je dvakrat bolj pogost kot drugod. Rad napada mornarje in vse tiste, ki so izpostavljeni vetrovom in vremenu skozi več let.

V laboratoriju povzročimo kožnega raka na miših kadarkoli hočemo — oboevamo jih skozi več mesecev z ultravijoličnimi žarki po nekajkrat na teden. Toda raka na koži zdravimo z uspehom, preden se razširi v notranjost. Zaradi tega ni velik morilec. Zelo velik morilec pa je rak v prebavilih — požiralnik, želodec, črevesje — je njegov dom. V Združenih državah umori rak v prebavilih vsakih sedem minut enega človeka. In nihče ne ve, kaj je vzrok, da se rak v želodcu pojavi.

Morda je vzrok v vrsti hrane, morda v dietičnih navadah. Morda so krivi kakšni hormoni, ki prehiteno množijo rast želodčnih celic. Morda pomanjkanje nekaterih vitaminov. Morda najdemo odgovor v več kot enem teh vzrokov. Morda. Morda smo popolnoma na zgrešeni stezi in je vzrok povsem drugod.

Rak na jetrih. V Bataviji, Singapuru in Manili je ta najbolj pogost. V Ameriki pripisujemo jetrnemu raku manj kot sedem odstotkov vseh po raku povzročenih smrti. Težki razliki je lahko vzrok različna hrana, prepričani o tem pa ne nismo.

V laboratorijih povzročimo pri podganah raka, če jim med hrano

mešamo majhne količine plavega barvila »azoc«, pri kuncih in kokoših je to barvilo brez posledic. Če dajemo podganam med hrano nekatere druge kemikalije, kloroform in ogljikov tetraklorid, ni posledic. Če pa prav to dajemo mišim, obolijo kaj kmalu za rakom na jetrih. Zakaj? Zakaj te kemikalije ne povzročijo raka v želodcu ali črevesih marveč le na jetrih? Niben biokemik nam še ne more na to odgovoriti.

Iz povedanega je razvidno, da se proces raka začne lahko na več načinov. Niti dvoje rakovih obolenj ni enakih in nobenega edinstvenega mehanizma ni, ki bi povzročil raka sam.

Pa napredujemo li kaj v borbi tej šibi? Da — počasi od leta do leta. Važen prispevek k spoznavanju raka je uspešna umetno povzročena izprememba zdravih celic v rakave in to izven živalskega telesa. To je bilo na našem zavodu doseženo z gojitvijo zdravih celic v steklenici, kjer so bile krmiljene s sokom zaplodka v kokošem jajcu in s konjsko sokrvice. Celice so skozi mesece ostale žive. Napajame ali dražene s sredstvi, ki so jih izpremenile v rakave, so povzročile rakavo obolenje. Če so bile potem vcepljene pod kožo živalim iste vrste. Vcepljene drugim vrstam živali niso povzročile rakavo obolenje, če so bile potem vcepljene pod kožo živalim iste vrste. Vcepljene drugim vrstam živali niso povzročile ničesar. Ta poizkus dokazuje visoko samosvojestvo raka; kaže, da se izprevržejo zdrave v rakavo izvrši v notranjosti celice. Kolikor se tiče TEGA vzroka in TEGA raka, je videti, da lahko izključimo bakterije in druge parazite kot vzročne agente.

Dva zdravnik na minnesotskem vseučilišču sta neki odkrila posebno, viruso podobno stvar, ki da povzroča neko vrsto raka pri miših. Raziskujeta nadalje in morda bosta odkrila kaj važnega, toda pri človeškem raku ni nikakega sledu še o takih virusih.

Delajo poizkuse z različnimi hormoni. Odkrili so že, da nekateri hormoni ovirajo razvoj raka. Ženski spolni hormoni so naprimer učinkoviti proti raku na moški prostatični žlezi.

Z metodo, ki jo imenujemo koncentrirana radioterapija, je čikaški zdravnik dr. Cutler z uspehom zdravil začetni štadij raka na jabolku sarnika pri nad dvesto bolnikih. Toda njegova tehnika zahteva dolgotrajnih izkušenj in je ne zmora vsak zdravnik.

Preiskave in študije drugih znanstvenikov kažejo nekatere nenormalnosti pri drugih organih, če je na nekem rakavo obolenje. Pri žleznem raku je opaziti tako nenormalnost na jetrih in na nadobistni žlezi; potem visok odstotek sladkorja v krvi in nizek odstotek proteinov in vitamina A. Take študije lahko privedejo do zdravljenja žleznega raka s kemičnimi sredstvi. Morda bo sčasoma veljalo to tudi za rakava obolenja drugod.

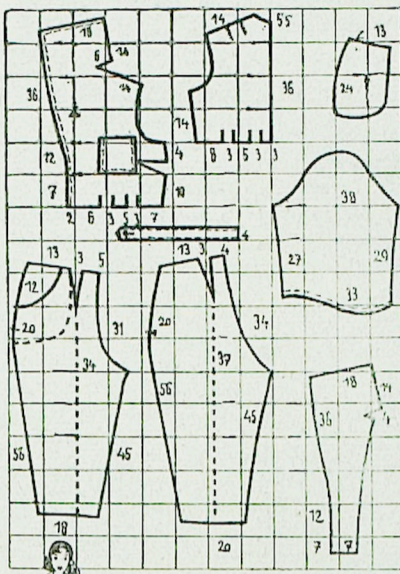
Moramo odkrivati vzroke rakavih obolenj raznih organov enega za

drugim. Ni lahko to delo, ni pa tudi brezupno. Da smo zmagali v vojni, smo potrebovali troje stvari — čas, denar in močgane. Tudi tu bomo z denarjem omogočili natančen pregled vseh državljanov — bolnih in zdravih — enkrat vsakih šest mesecev, da pravočasno odkrijemo, če nimajo morda latentnega rakavega obolenja v sebi. Ko bi to delali, bi rešili vsaj tretjino od tistih 17 milijonov Američanov, ki bodo sicer postali žrtve raka.

Potrebujemo več laboratorijev in več mladih medicincev, ki bi se posvetili izključno študiranju rakavih obolenj. Potrebujemo dragoceni mikroskopi in drugo. Za vse to je treba mnogo denarja. Za uspešno bitko proti raku potrebujemo najmanj sto milijonov dolarjev za petletno dobo. Na vsakega Američana, ki je zdaj obvojen na smrt za rakom, bi to zneslo komaj 1.20 dolarja.

Od dneva, ko smo bili pri Pearl Harborju napadeni in do zaključka vojne smo potrošili 317 milijard dolarjev in izgubili smo 280.000 življenj. V isti dobi je doma v Ameriki umrlo 607.000 ljudi zaradi raka. V borbi proti njemu smo pa v tem času porabili dva milijona dolarjev in izgubili 280.000 življenj v istem času uničil rak, kot jih je pogubila vojna. Stroški za borbo proti raku pa so znesli le eno stodevettinpetdesettisočinko vojnih. Na ta način ne moremo prav kmalu premagati našega okrutnega morilca — raka!

Naše tekstilne tovarne so pripravile za jesen in zimo novo blago

Danes vam prinašamo kroj praktične ta-koimenovane camping-obteke, ki jo boste lahko nosili na izletih in logorovanjih v jesenskem času. Za tak komplet potrebujete 2 m blaga 140 cm širine ali 3 m 90 cm širine. Najbolj primerna bo balonska svila, ki jo lahko položite s toplo flanelo (jopič).

Kakor vedno so številke na kroju označene v centimetrih, kvadrati pa so veliki 1 dm².

DOMAČ KIS

Vsaka kmečka in podeželska gospodinja pa tudi gospodinja v mestu, si lahko pripravi doma kis, ki je mnogo boljši in bolj zdrav, kakor kupljene esence.

Sveže, komaj opršane sadne tropine razdrobimo in vsujemo v snažno kad. Rahlo potlačimo in pustimo 4 do 5 dni. Posoda naj bo pokrita, da ne pridejo mušice in drugi mrčes. Do se tropine toliko ogrejejo, da so tople, nalijemo nanje vodo, toliko da jih pokrije. Tako pustimo stati teden do deset dni, narkar odcedimo kis, ki pa še ni posebno močan. Tropine sprešamo ali na kak drug način ozmemo, kis pa nalijemo v snažen sod, ki ga uporabljamo vsako leto samo za kis. Sod ne sme biti niti najmanj plesniv ali da bi imel kak tuj duh. Tak duh bi namreč pozneje takoj čutili na solati ali v jedi, ki bi bila s tem pokvarjena. Kis pustimo stati v vodi vsaj tri tedne, da se »zagriže«. To se pravi, očetne kisline použijejo ves alkohol, ki se je naredil iz preostalega sadnega sladkorja v tistih dneh, ko so se tropine »grele«. Navadno se napravi na vrh kisa prevleka, ki jo imenujemo »klobuk«. Teva ne smemo vzeti proč, ker štiti kis pred slabimi bakterijami. Seveda mora biti sod dobro zaprt.

Če nam začne že pred jesenjo primanjkovati kisa, si pomagamo takole: še predno nam ga je popolnoma zmanjkalo, skuhamo suhih

hrušk in jabolčnih krljev, ohladimo ter mlačno vlijemo v preostali kis. V kratkem času se bo zopet »zagrižel«. To naredimo tudi, če je kis premalo hud.

Nekmečka gospodinja pa si pravi kis takole: dokler so jabolka, spravi v enem ali dveh dneh jabolčne olupke v kozarec s širokim vratom. Najbolje v tak, ki ga ima za vlaganje. Da bo kis močnejši, razrežemo še nekaj celih jabolk na krlje in kozarec napolnimo z vodo. Nato ga pustimo na toplem prostoru teden ali dva. Kmalu bomo videli, da je površ »klobuk« in takrat kis šele lahko pokusimo. Posoda naj bo vedno pokrita.

Kis lahko pripravimo iz suhega sadja. Krlje jabolk in hrušk skuhamo, ohladimo, da je mlačno in pustimo v zmerno toplem prostoru. Za vsak liter suhega sadja vzamemo 4—5 litrov vode. Iz vode, ki je malo sladka, poberemo krlje in vlijemo pol do en liter dobrega sadjevca ali vina. Pustimo 2 do 3 tedne, da se »zagriže« in kis je dober. a prijave še vedno prihajajo. Nekatera podjetja so prijavila celotne kolektive, tako žaga v Koritnicah, iz Bača pojde 50 odstotkov vseh delavcev, samo Gozdna uprava pa je prijavila 60 udeležencev.

V Postojni je število prijav blizu 1500. Največji je odziv vsekakor s strani podjetij in ustanov, saj pojde večina kolektivov polnoštevino, poleg tega pa grede poleg še sorodniki delavcev in uslužbencev.

S prijavitelji bodo morale pohiteti tudi ostale občine. V Jelšanah stanje ni najboljše, ker leži vsa odgovornost le na enem človeku, čeprav je tudi občinski komite ZK in odbor SZDL. Stara navada je, da se vedno zanašamo in odlašamo na zadnji trenutek, češ, saj bo še vedno čas zbrati prijave. Treba bi bilo s tem prenehati, ker se s tem dela samo težave okrajnemu vodstvu med ljudmi pa zmedo in nesigurnost.

Koristni nasveti

Steklo lahko prevrtamo, če namakamo sveder v živem srebru in potem v mešanici kafe in terpentinskega olja.

Od sveče ne kaplja, če jo namakamo nekaj časa v slani vodi, potem jo pa na zraku posušimo.

Voda, v kateri peremo meso, je zelo dobro gnojilo za lončne cvetice.

Poškrobljeno perilo se ne prijemlje likalnika, če v škrobovi raztopini dodamo nekoliko soli.

V izložbah naših tekstilnih trgovin vidimo toliko raznega blaga, da si lahko omislimo prav lepo in tudi ne predrago garderobo. Da vam to dokazemo, vas bomo seznanili z raznimi novimi tkaninami naših tekstilnih tovarn, z njihovimi kakovostmi in cenami.

V vseh modnih časopisih beremo hvalospeve tweedu, športnem blagu, ki ga dobimo v raznih vzorcih, debelinah in barvah. O njem pravi strokovna tekstilna revija, da je še modernejši kakor lani, da ga vidimo v izrazitejših vzorcih, pa tudi črtastega in kockastega na temni podlagi. Pri nas ga izdeluje tovarna »Majšperk«, »Novoteks« v Novem mestu, Tekstilna tovarna v Laškem in »Milutinović« v Zemunu. Cene se gibljejo od 1800 do 3100 za meter. Lažji tweedi za športne kostime so cenejši, iz težjih pa si lahko omislimo prvovrstni jenski, pa tudi zimski plašč. Kostimi in plašči iz tweeda so preprostega kroja, ker blago samo učinkuje.

Krapinska tekstilna tovarna in Novoteks iz Novega mesta sta pripravili tudi vrsto velourjev, mehkega volnena blaga za modne plašče. Cena je od 2800 do 5400 za meter. Dobimo jih v vseh modernih modrih odtentkih, pa tudi v vseh drugih barvah za jesen in zimo.

Novost naše letošnje mode, ki so jo kmalu predstavila po naših izložbah, bo blago »ratinč«, izdelek »Novoteksa«, v ceni okrog 4000. To bo posebno tkano volneno blago za ženske pa tudi otroške plašče, ker bo zelo odporno.

Tovarna »Dukič Stefan« iz Zemuna je začela izdelovati letos tako imenovano »changeant« balonsko svilo, ki stane 1 m enojne širine 1500 din in popolnoma nadomešča uvoženo balonsko svilo. Tkana je v

Prehodna obleka iz drobno črtastega popelina s tričetrtinskimi rokavi in širokim krilom

dveh barvah — na lice in narobe, tako da imamo v enem dva plašča, če ga sešijemo tako, da lahko obracamo. Posebno prijetno presenečenje je, da je ta svila pralna in da tudi pri pranju ne izgubi impregnacije.

Mariborska tekstilna tovarna »Novoteks« in »Milutinović« iz Zemuna sta poslali zelo lepe vzorce volnena blaga za škotska krila, ki so še vedno zelo priljubljena. Cena blaga (enojnina širina) je okrog 900 oziroma okrog 1500 din (dvojnina širina).

Med volnenimi tkaninami je nov izdelek tovarne »Novoteks«, tkan po vzorcih tako priljubljenega jerseyja. To je odporno blago za zimске obleke, ki se ne mečka in ni preveč drago (1500 din za meter dvojnina širine).

Za boljše obleke bodo prišli kmalu v promet volneni žoržeti v vseh modnih barvah, zelo mehki in lahki. Izdeluje jih »Novoteks«, ki zatrjuje, da se ne bodo mečkali. Cena pa bo precej visoka, 1 m dvojnina širine okrog 3500 din. Upoštevati je treba, da si tako obleko nabavimo za posebne svečane priložnosti ter nam zato dolgo služi.

Lahka jesenska obleka iz vzorčastega bombažnega blaga

Kako vemo, da je komu slabo ali da je zbolel

Včasih se zgodi, da pride komu pri igri ali športu, posebno pa na izletu nenadoma slabo. To slabost utegne povzročiti prevelik napor, začetek kake bolezn ali telesna napaka. Čeprav slabost ne pride naenkrat, se včasih niti ne zavedamo, da nam je slabo. So pa taki, ki jih je sram priznati, da jim je slabo in hočejo vztrajati do konca.

Nobena sramota ni, če se kdo slabo počuti, če zbolí ali če se utruji prej kot njegovi tovariši. Vsak pa bo pokazal svoje tovarišstvo, če takoj priskoči na pomoč človeku, ki mu je prišlo slabo ali ne more naprej.

Zato je potrebno, da zna vsak opazovati sebe in svoje tovariše, da že v začetku lahko opazi prve znake onemoglosti ali bolezn, ki se razvija.

Sam na sebi občuti človek takole: čeprav vsi na izletu s tekomo in veliko jedo, njemu ni do jedi, nima teka, zato je malo in brez

volje. Mrazi ga po hrbtu, lahko drgeta, kadar po daljši hoji sede. Nerazpoložen je in pobit, boli ga glava. Včasih ima tudi vročino, v prsih ga zbada, srce mu tolče, v trebuhu čuti bolečine. Sili ga na bruhanje, vrta se mu in megli pred očmi, zmanjkuj mu zraka.

Pri drugem pa lahko opazimo: da mu ni do jedi, da se odteguje veseli družbi tovarišev, da zaostaja na izletu, posebno pri vzponih, v obraz je bled, ustnice so posinjele in težko diha.

Vse to so znaki, po katerih lahko na sebi ali pri drugih spoznamo veliko utrujenost, slabost ali začetek kake bolezn. Dovolj je tudi, da čutimo samo enega ali med temi znaki. Svoja opažanja moramo takoj povedati sopotnikom, da ne bi zaradi nepazljivosti ali lahkomišelnosti prišlo do večje škode ali hujske bolezn.

Seveda ne smemo pri tem zaiti v drugo skrajnost in videti znake bolezn tudi tam, kjer jih ni.

Doživetje v gorah

Bilo je lemega poletnega dne, ko sem se s prijateljicami napotila na Črno prst. Sonce je močno pripelalo in zdelo se nam je, da bo vreme ostalo vedno tako lepo. Toda varale smo se. Ko smo dospeli na vrh Črne prsti so se nenadoma pripodili črni oblaki in kmalu zakrili sonce. Z žalostjo smo ugotovile, da se bliža nevihta. Urno smo zapustile vrh in se odpravile proti Podbrdu. Hitele smo, kolikor smo mogle. S temnega gozda smo dospeli na cesto, ko so začele padati prve deževne kaplje.

»Pohitimo, da pridemo do prve kočel!« je zakričala Lavra in se pognala v uren tek. Ostale smo ji pa sledile. Deževne kaplje so postajale vedno bolj goste. Nenadoma se je v daljavi močno zablistalo in zamolklo zagrmelo. Stresle smo se. Zavile smo okrog ovinka in zagledale pred seboj malo, toda ljubko hišico. Kar oddahnile smo se ob pogledu nanjo. S trepetajočimi prsti smo potrkale na vrata in kmalu je stal pred nami mož visoke postave. Bil je gospodar tiste domačije. Ko nas je zagledal ob takem vremenu, je takoj ugnil, da iščemo zavetja pred nevihto. »No, kar noter, dekleta!« nas je povabil v svojo hišo. »Se boste tu nekoliko posušile in počakale, da se nevihta unese.« Nato nam je ponudil stolice in ukazal ženi, naj pripravi štiri skodelice čaja. Kmalu se je na mizji že kadila topla nijača. »No, kar izpijte!

»Kako dobri ljudje so tu v planinah!« si je mislila vsaka izmed nas. Ko smo izpile čaj, nas je gospodar vprašal, odkod smo. Povedale smo mu, da prihajamo iz Trsta in da smo sedaj na počitnicah v Jugoslaviji. Obraz se mu je razveselil, ko smo mu to povedale. »Iz Trsta prihajate? Kako vesel sem, da ste v naši hiši. A povejte nam, kako je v Trstu?« In začele smo mu pripovedovati o razmerah v Trstu. Domači so nas z zanimanjem poslušali. Tudi nas je zanimalo zvedeti, kaj o življenju v slovenskih gorah in prosile smo gospodarja naj nam pove, kako je pri njih. Rade volje je ustregel naši radovednosti. Pripovedoval nam je o trdem, a kljub temu srečnemu življenju tamkajšnjih kmetov. Z žalostjo je opisal tudi življenje v času okupacije.

»Se sedaj vidim v duhu požgane hiše in vasi. Oh, grozno je, samo če pomislim na to,« stresel se je po vsem telesu. »In koliko mladih mož in fantov je žrtvovalo svoje dragoceno življenje za svobodo domovine. Sedaj oni počivajo svoje večno spanje, a v naših srcih še vedno živijo. Ponosni smo nanje, ker smo z njihovo pomočjo premagali sovražnika na naših tleh in sedaj uživamo novo, srečno in svobodno življenje. A vi? Tudi vi Tržačani ste žrtvovali

neštete žrtve, da bi se iznebili tujčevega jarma. S skupno močjo smo premagali sovražnika, pa še vedno niste svobodni. Kako je to žalostno.« Nato je bilo vse tiho.

»Poglejte! Nevihta je ponehal!« Novo sonce se nam smehlja skozi okno!« je vzkliknila Vera. Pristrčno smo se poslovili od dobrih ljudi in jim obljubili, da jih bomo še kdaj obiskali. Ko sem stopala nato po cesti sem premišljevala o razgovoru v hiši in spoznala, kako prav je imel gospodar, ko je rekel: »Premagali ste sovražnika, a kljub temu niste še svobodni. Toda upam, da bo prišel tisti dan, ko bodo tudi naše žrtve poplačane in bo tudi tu ob Tržaškem zalivu zakraljevalo spet novo, svobodno sonce.«

Napisala ONDINA MAJČEN iz TRSTA

Pastirček modrijan

Nekoč je živel pastirček, znan daleč naokrog po svojih modrih odgovorih. Glas o njem je segel do samega kralja, ta mu pa ni verjel in

je velel poklicati pastirčka k sebi. Ko je deček stopil predenj mu je rekel:

»Če odgovoriš na tri vprašanja, ki ti jih bom zastavil, te bom ljubil kakor lastnega sina in boš lahko prebival pri meni v kraljevski palači.« Pastirček ga je vprašal: »Katera so tista tri vprašanja, o kralj?« Kralj je začel: »Prvo vprašanje se glasi: Koliko kapljic vode je v oceanih vsega sveta?«

Pastirček je odgovoril: »Gospod kralj, preden pričnem šteti, ustavite vse reke na zemlji, da se ne bo nobena kapljica vode več zlila v morje.«

Kralj je nato zastavil drugo vpra-

Moja domača vas

Naša vas, Hum, je dobila ime po vzpetini Holm, ki je za vasjo. Imamo lep zadrudni dom in obdelovalno zadrugo. Zadrudniki imajo mnogo živine in so zelo delavni. Imajo tudi traktor. Iz Soče delavci napoljujejo vodo in so prišli že do zadrudnega doma. Tako bomo tudi v Brdih imeli dovolj vode. Tudi moj oče dela pri gradnji vodovoda in vska dan mu nosim kosilo.

Poleg obdelovalne zadruge imamo tudi kmetijsko zadrugo, ki je v Kojski, Podsobotin, Snežatno, Brest-Brdih zelo znana. Blizu nas so vasi je, Cerovo in druga. Naša Brda so zelo lepa, saj jih ne imenujejo zastoj sončna. Imamo veliko sadja, pa tudi drugih poljskih pridelkov nam ne manjka.

Napisala VELIŠČEK EMA iz HUMA pri Kojskem

Pravična razsodba

(Srbska narodna pripovedka)
Neki sarajevski trgovec je izgubil zašito vrečico z denarjem. Takoj je razglasil, da dobi najditelj sto zlatov nagrade.

Se isti dan se je pri trgovcu oglasil reven kmet, mu vrnil vrečico in rekel: »Tukaj je denar, ki

svojih sto zlatov že vzel iz vrečice, ker je v njej bilo osem sto zlatov. Prav si storil. Hvala ti!«

Revež je po tej obdolžitvi komaj prišel do sape. Ne bi ga bolelo, če ne bi dobil obljubljenega denarja, toda zapekla ga je trgovčeva nesramnost, s katero se ga je hotel iznebiti. Zato je začel preklinjati in zatrjevati, da se denarja še dotaknil ni, temveč da je prinesel vrečico takšno, kot jo je našel.

Toda trgovec je ostal pri svojem. Kmalu je prišlo do prepira in odšla sta k sodniku. Prisegla sta, da bosta govorila resnico. Trgovec je trdil, da je v vrečki bilo nič manj kot osem sto zlatov, kmet pa je ostal pri tem, da se denarja sploh ni dotaknil. Ko je sodnik videl, za kaj gre, je dosodil:

»Zdi se mi, da imata oba prav, — ti, ki si izgubil osem sto zlatov, in ti, ki si jih našel samo sedem sto. Torej tega denarja ni izgubil tale trgovec, temveč kakšen drug človek. Ti pa, »se je sodnik obrnil h kmetu, »vzemi ta denar in ga nesí domov, dokler ne bo prišel tisti, ki je izgubil samo sedem sto zlatov. Trgovec pa naj medtem čaka, da se bo oglasil tisti, ki je našel osem sto zlatov.«

Pionirska križanka

Vodoravno: 1) mesto ob Soči, 6) važen organ, 7) svojilni zaimsek, 9) denarna enota, 11) nočna ptica, 12) ni pameten, 13) znana pravljica o oseba.

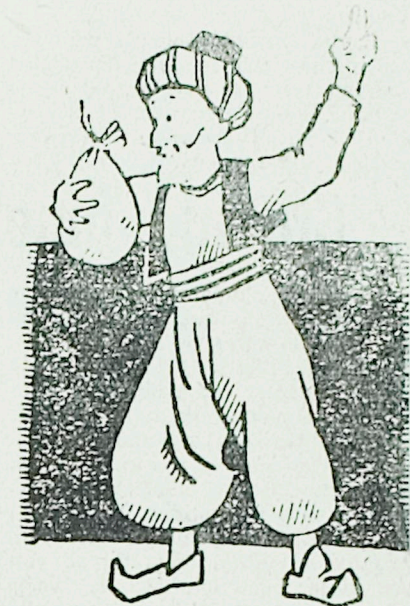
Navpično: 1) samoupravna enota, 2) nekdanji ruski plemiči - veleposestniki, 3) pesniško uporabljen veznik, 4) močvirnata trava, 5) evropski veletok, 8) nadut, 10) začetnici imena in priimka velikega slovenskega pisatelja.

1	2	3	4	5
	6			
7	8		10	
11				
12				
13				

RESITEV KRIZANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

Vodoravno: 1) šudent, 7) talog, 8) Arabija, 10) Jan, 11) dok, tara, 3) ulanec, 4) dob, 5) egide, 6) (Stanko Vraz), 18) se, 20) kap, 22) 12) efekt, 14) race, 16) ao, 17) SV noj, 24) Arigoni.

Navpično: 1) Stajerska, 2) traktorji, 9) joka, 13) fes, 15) Avar, 19) eno, 21) pi, 23) on.

ste ga izgubili.« Ves srečen je trgovec pograbil vrečico, jo sparral in začel šteti denar. Toda na mah se je njegovo veselje spreverglo v žalost, ko se je spomnil, da bo moral najditelju odšteti sto zlatov. Začel je tuhtati, kako bi poteptal dano besedo. Medtem ko je šteli denar, mu je šinil v glavo dober domislek, zato je rekel: »Torej, bratec, kakor vidim, si ti

VLADIMIR NAZOR: SVOJEGLAVI ILE

V lužo Ile do kolen je pal. Zabeč je zeleni zaregljal:

»Kre, kre, Ile! Nič te mi ni žal! Kaj pa si tak trmast, svojeglav!

Zjutraj te je posvarila mati: 'Sin, nikar po lužah žab iskati!«

Ile jezno v žabeč zareneči: »Sam se rešim! Kaj te to skrbi!«

Rešil se je. Pokraj mlake hodi; sto se žab mu krohota, nerodi:

»Kre, kre, Ile! Glej te svoje hlače, mar si zjutraj dal jih v dim kot krače

Kaj bo smeha, ko skoz vas boš šel, karanja, ko k mami boš prišel!«

Zlobne žabe krakajo vse jače, a naš Ile pokraj mlake plače.

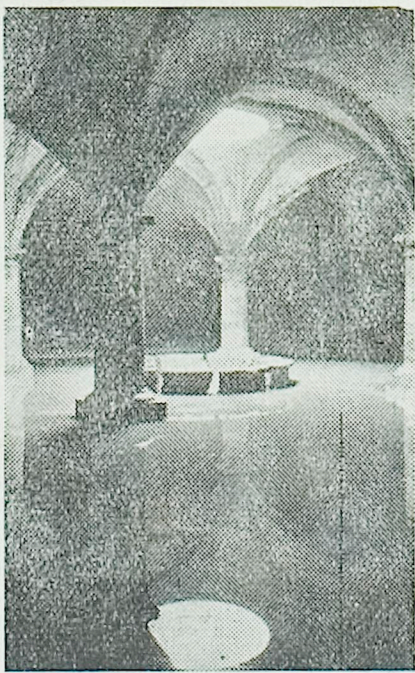
afriški kontrasti

ING. J. SIMONČIČ

3

Začeli so se napadi na privatno imetje, na javna poslopja in naprave, na pripadnike oblasti in na policijo ter prvi atentat na novega sultana. Leteči odredi na kamelah, gumieri, so sicer stopili v akcijo, toda kmalu so v svojih vrstah zabeležili prve žrtve. Na sultanovo prošnjo so v borbo proti demonstrantom stopili znani senegalski strelci, ki jih lahko primerjamo z vlasovskimi Čerkezji. Tako je nastala ostra borba med stari in novim Sidijem, v kateri je še danes narod glavna žrtev.

Paše, poglavarji posameznih reonov francoskega Maroka so večinoma pripadniki novega sultana. Po atentatu na novega sultana je marakeški paša El Glaoui zahteval takojšnjo izročitev atentatorja, ki ga je osebno ubil z revolverjem. Takoj nato je sklical svoje ulme, se postavil na čelo oboroženih domačinov iz Marakeša in okolice in zahteval od sultana dovoljenje, da v Maroku vzpostavi mir. Pridružili so se mu še paša iz Fësa, Casablance in drugi. El Glaoui je sultanu zagotovil, da bo v Maroku zavladal v 48 urah mir. Predstavniki francoske vlade marokanski prestolnici Rabat je hotel prepričati še večje in brez-

Notranjost zapuščene vile nekdanjega sultana

uspešno prelivanje krvi ter je pri sultanu energično interveniral. Sele po daljših nagovarjanjih in dokazih mu je uspelo prepričati sultana, da je svojim zvestim pašam poslala zahvalno pismo za njihovo pripravljenost, obenem pa jim priporočal, naj se izogibljive pokolja pripadnikov starega sultana.

Toda teror je divjal dalje, ubiti, masakrirani in z bencinom zažgani Židje, ki jih je pobesnela množica demonstrantov pobila na njihovih domovih in zavlekla na trg v Petitjeanu, še niso bili pokopani, ko je nahujkana množica v Fësu ubila 6 žena in eno deklico. Naslednji dan je bilo 25 novih žrtev. Krajevni poveljni general Laparra je pozval ulme in pašo iz Fësa na skupni sestanek, kjer jih je prosil, naj vplivajo na someščane, da bi ohranili mir. Toda nemiri so se nadaljevali, vmešavala se je policija in oboroženo vojaštvo, tako da je število ubitih in ranjenih vsak dan naraščalo. V vili starega sultana, ki jo je delno zalila voda, so našli trupla dveh utopljenec. Na njih ni bilo nobenega znaka nasilja. Na postaji Ben-guerir, na progi med Casablance in Marakešem, so našli mrtveca brez dokumentov, za katerega je uradno poročilo trdilo, da je umrl iz neznanega vzroka.

V zasebnih vilah marokanskih trgovcev v Fësu, Möknesu, Petitjeanu, Port-Lyauteyu, Casablanci, Benahmedu in drugod so ponoči eksplodirali peklenjski stroji in bombe. Ti trgovci so se uprli povelju, da morajo zapreti svoje trgovine. Groznje so jim

dostavile neznanе osebe v obliki letakov. Za marokanskimi trgovci so prišli na vrsto evropski. Zrtev atentata je bila pri belem dnevu Evropejka, ki je imela v Casablanci prodajalno tobaka. Na isti cesti so opoldne ubili kirurga bolnice, ki je z operacijo rešil življenje težko ranjenemu Marokancu. Vse atentate so izvršile dobro organizirane teroristične trojke, oborožene z revolverji inozemskega izvora.

Med teroristi in demonstranti je največ mladine. Če jih policija ujame na licu mesta, jih zapre za nekaj dni, po zasliševanju pa so izpuščeni na svobodo. Čeprav ujamejo atentatorja pri delu, je postopek zelo dolg, ker imajo glavno besedo advokati. Navadno se tak terorist na kakršenkoli način »izmaže«, ali pa je obsojen na manjšo kazen. V juliju in avgustu imajo veliko narodnih praznikov, ko so splošne amnestije, tako da večji del obsojencev pride zopet na svobodo in se vrne k svojemu priljubljenemu poklicu — terorizmu. Ti ljudje imajo največkrat na vesti umore, požige in rope. Ropanje in razbijanje po trgovinah je za njih vsakdanja stvar. Redki niso niti primeri najetih morilcev, ki ubijajo točno po naročilu in dobijo 5.000 frankov za vsako žrtev.

Zanimivo je poročilo nekega časnikarja, ki so ga v njegovem avtomobilu v Fës-Djedidu obkolili demonstranti, ki so pravkar zažigali prodajalno tobaka v glavni ulici tega mesta. Ko se je časnikar hotel legitimirati nekemu demonstrantu,

ki ga je izvlekel iz avtomobila je prihajal k njemu neznanec na konju, vodja razbesnele množice. Vražal je časnikarja, kaj ga je pripeljal v mesto ter po pregledu dokumentov izjavil, naj objavi vsemu svetu, da želijo demonstranti vrnitev starega sultana. Pokazal mu je zastave z marokansko šesterkokrako zvezdo, slike starega sultana in francoske zastave, ki so jih nosili demonstranti. Časnikar je neznanec omenil nedolžne žrtve, nevarnost lakote, ker uničujejo živila, toda neznan konjenik mu je v perfektni francosčini pojasnil, da se bodo borili do konca, dokler stari sultan zopet ne zasede svojega mesta. Lakote se ne boje, kajti njihova služba preskrbe izvrstno deluje. Ves razgovor je za neznančev miš nekdo s pomočjo zvočnika prevedel množici v arabščino, nakar so začeli vzklikati: »Vive Sidi Hohammed ben Youssef! Vive la France! Vive Mendès-France! Vive Francis Lacoste! Vive Fouchet!«

Drugi dan so objavili časopisi o tem dogodku izčrpno poročilo. Istočasno pa ste lahko brali vest o masakriranju 21 Evropecev, med katerimi so bili Francozi, Španci in Portugalci.

Nekaj dni pred marokanskim narodnim praznikom je prispel v Fës brat ex-sultana Moulay Abdesslem ben Moulay Youssef. Sprejela ga je navdušena množica. Se isti večer bi moral biti skrivni sestanek nekaterih poglavarjev iz okrožja Fësa in Möknesa. Nekaj minut pred sestankom je v vili eksplodirala bomba. Točnosti Marokancev ne štejejo za

do Jadrana

Včeraj so v Kobaridu slavili svoj občinski praznik

V kobarški občini praznujemo kar dva občinska praznika, in sicer 27. april in 16. september. 27. aprila praznujemo ustanovitev prvega OF odbora na našem ozemlju in odhod številnih prostovoljcev v partizane. Drugi važen datum je za nas 16. september, ki nas spominja dokončne priključitve k FLRJ. Ta dan pa nas obenem spominja na ustanovitev tako imenovane 60-dnevne svobodne kobarške republike, ki smo jo ustanovili po kapitulaciji Italije. Naša svoboda je takrat trajala do 1. novembra, ko so nas napadli z veliko premočjo nemški SS oddelki in zavzeli naše ozemlje.

Naš včerajšnji praznik smo dostojno praznovali z vrsto kulturnih uprreditiv, pri katerih je imelo glavno besedo KUD Simon Gregorčič.

R. J.

V Kobaridu so začeli graditi veliko kmetijsko šolo

Gradnjo kmetijske šole v Kobaridu so imeli v načrtu že več let. Zdaj so začeli kopati temelje, grad-

njo pa je prevzelo podjetje za združne gradnje »Edinost« v Tolminu. Do konca leta je predviden kredit 20 milijonov dinarjev.

Sola bo stala pred Kobaridom, kjer so nekoč stale alpinske kasarne. Sola bo imela tudi 3 do 4 ha zemljišča, kjer bodo stala kasneje gospodarska poslopja, potrebna za praktično delo gojencev. Šoli bo pripadla tudi nekaj travnikov, njiv in sadovnjakov, kjer bodo gojenci v praksi preizkušali svoje teoretično znanje. Ves ta kompleks bo segal prav do mlekarške obrata, ki ga gradijo v Kobaridu.

Sola bo grajena v obliki črke H in bo enonadstropna.

★

KRAVA PADLA V PREPAD

Kmetu J. Ž. iz Žage se je pred nekaj dnevi ubila krava, ki se je strmoglavila v sto metrov globok prepad na planini Bana. Meso ni bilo užito. Sreča v nesreči pa je bila, da je imel kmet kravo zavarovano za 40.000 dinarjev.

Nekaj besed o sežanski prosveti in športu

To dni je bil v Sežani sestanek aktivnih članov »Svobode«, ki je bil lepo obiskan. Predsednik društva Slavko Jež je navzočim predložil, kako je treba ob pričetku prosvetne sezone razgibati delovanje »Svobode« in jo dvigniti iz doseganega mrtvila. Vsi čutimo nujno potrebo, da prosvetno delo v Sežani končno krene na plodnejša pota, ako hočemo dohitevati uspehe »Svobode« v ostalih predelih republike. Pogoj za uspeh so dani, treba je le dobre volje in zavednih ljudi, ki bi bili pripravljeni svoj prosti čas žrtvovati za aktivno sodelovanje v društvu. Podoba je, da bo sežanska »Svoboda« v letošnji sezoni kaj več prispevala k splošni ljudski prosveti, kakor je prispevala v preteklosti. Dobra udeležba sestanka nudi dokaz, da je zanimanje za prosvetno delo v zadnjem času vendarle doživelo nekoliko več razmaha. Naj bi me ostalo samo pri tem, marveč naj bi se ta razmah kar najbolj razširil in zajel vse tiste plasti naših delovnih kolektivov, pa tudi intelektualnega kadra, ki ki še nekako neodločeno stoji ob strani. V »Svobodo« je potrebno pritegniti kar največ mladih ljudi ter jim nuditi zdravega razvedrila in izobrazbe. Organizirane so dramatska, pevška, godbena in lutkovna sekcija. V načrtu imamo tudi folklorno sekcijo. Vse sekcije razpolagajo s sredstvi, da začno uspešno delovati. Dramska skupina ima zametke na razpolago tri izkušene režiserje, pevška dobrega pevovodjo, godbena instrumente in dirigenta, lutkovna rokavice, oder in prizadovnega strokovnjaka. Zdej je odvisno od članov teh sekcij, da se vseh naštetih sredstev s pridom in dosledno poslužujejo in se ogrejejo za delo.

Po tem splošnem uvodu predsednika društva so se člani posameznih sekcij umaknili v posebne prostore, kjer so razpravljali o konkretnem začetku sezonskega dela. Posledica tega uspešnega zborovanja je bila, da so vse sekcije te dni že pričele z delom in bomo v naslednjih mesecih v Sežani lahko že videli prve uspehe poživljenega delovanja »Svobode«.

O sežanskem športu krožijo v zadnjem času razne verzije, ki zadevajo zlasti nogometno sekcijo. Ob dejstvu, da se sežanski nogometaši kar ne morejo uveljaviti v pričakovani meri pri srečanjih z drugimi moštvii, se v Sežani opravičeno vprašujejo po vzrokih te omarčivosti. Baje so temu kriva predvsem neka notranja nesoglasja

v društvu zavoljo slabega gospodarjenja. Poleg tega, da je društvo najelo dragega trenerja, ki mu je moralo zagotoviti v Sežani službo in stanovanje, sta bila angažirana še dva igralca iz Beograda, ki se baje v Sežani na račun društva kar dobro počutita, kar pa domačim članom društva menda nič kaj ne prija. Tudi o tem se šušlja, da se sežanski nogometaši vozijo na tekme z avtomobilom, namesto z vlakom, kar brez potrebe bremeni blagajno.

Sežanci s simpatijami spremljamo domači šport in iskreno želimo, da bi bili tudi v tej panogi društvenega udejstvovanja dostojno zastopani. Zato bi bilo prav, da se vse ovire in nesoglasja, ki motijo razvoj in napredek našega športa, čimprej odpravijo. Dobro in premišljeno gospodarjenje, varčevanje z društvno imovino pa je vsekakor med prvimi pogoji za zdravo politično društvo. Naš nogometni šport si je pridobil v zunanem svetu velik ugled. In ta ugled bo še bolj narastel, ako bomo znali v naši notranji športni organizaciji spoštovati in varovati čista športna načela, ki morajo temeljiti predvsem na poštenosti, nesebičnosti, treznosti in resničnem tovarištvu.

— X —

Pivški telovadci so taborili

Toborjenje ob morju je že dve leti bogata nagrada poštvovalnim telovadcem Partizana iz Pivke. Lani je taborilo 7 dni 14 mladincev, letos pa 21 mladincev in mladink, ki so uživali ugodja taborjenja kar polne 3 tedne. Glavna zasluga za take počitnice gre seveda najprej njim samim, ki so si ob raznih telovadnih prireditvah pripravili fond.

Tovarna »Javor« je z razumevanjem omogočila počitek ob morju svojim vajencem-telovadcem, za kar ji gre posebno priznanje društva in hvaležnost vajencev. Pa tudi oni sami so mnogo pripomogli, v prostem času so pripravili inventar, ki pride na taborjenju v poštev. Nekaj denarja je prispeval še Okrajni telovadni odbor Partizan—Postojna, šotore je oskrbelo društvo in mladina je brezkrbno odšla k morju, v prepleti zaliv v Urinj pri Bakru. Po vseh temeljnih pripravah razvedrilo ni izostalo: kopanje, plaža, veslanje, v čolnu in zlasti na splavu z odskočno desko, je bil vedno polno zaseden, samo vodnik se je vedno razburjal, ker ni pač mogel do njega.

Državno balinarsko prvenstvo v Sežani

V soboto in nedeljo je bila Sežana precej razgibana v športnem pogledu, ker je bilo republiško in državno prvenstvo balincanja posameznikov. Že v soboto v popoldanskih urah so se na igriščih kavarne Šport, zbrali igralci in gledalci in se tako pripravljali na tekmovalne nastove republiškega prvaka.

Nastopali so: Kačič, Prunk, Jakše in Čotar iz ljubljanskih klubov, Filipič iz Sežane ter 2 tekmovalca iz goriških klubov (Gorice in Prvačine).

V tekmovalju, ki se je začelo točno ob 15. uri, so se uveljavili Kačič, Filipič in Prunk, ostali pa so bili po nekaj tekmah izločeni. Najbolj zanimiva partija je bila med Kačičem in Filipičem, ki se je končala z zmago prvaka.

Po napeti borbi finalistov, se je kot prvi plasiral Kačič iz Ljubljane ter tako osvojil mesto prvaka republike, drugi je Prunk in tretji Filipič.

Naj omenimo, da se je pri tem tekmovalju ugotovilo, da so se posamezni nastopajoči igralci dobro pripravili ter dali publiki zadoščene, redvsem ker takih tekmovalcev Sežana še ni doživela in je to ponos za društvo.

V sobotnih večernih urah pa so prišli igralci sosednje republike Hrvaške in se pripravljali na državno prvenstvo, ki je bilo odigrano v nedeljo.

V to tekmovalje so se plasirali trije igralci iz Ljubljane (Kačič, Jakše in Prunk) in Filipič iz Sežane. Hrvaška je nastopila z dvema igralcema z Reke, enim iz Labina in enim iz Pule.

Tekmovalje je bilo precej napeto in so se takoj že v začetku pokazali bodoči finalist, nasprotnike so izločili in kot prva sta se plasirala v finale Kačič iz Ljubljane in Filipič iz domačega kluba. Po tolažilnih tekmah sta se še plasirala v finale Šumbarac iz Labina in Martinčič iz Pule. V finalni tekmi je zmagal Šumbarac in tako osvojil naslov državnega prvaka, ostala mesta pa so zasedli: drugi Martinčič iz Pule, tretji Filipič iz Sežane ter četrti Kačič iz Ljubljane.

ZANIMIVOSTI PO SVETU

NOVA TEHNIKA OPERACIJE SRCA
Zadnja številka revije Britanske zdravniške zveze, »Family Doctors«, poroča o novi tehniki srčnih operacij, ki so jo uvedli pri otrocih v Združenih državah in Veliki Britaniji, po kateri predhodno ohladijo temperaturo bolnikovega telesa.
Z ohladiitvijo telesa se cirkulacija krvi ustavi toliko časa, da je mogoče izvesti zamotano srčno operacijo. »Čudno je — piše člankar — da so v mnogih državah zdravniki pri operacijah vedno predvsem pazljivi na to, da je bilo bolnikovo telo toplo, danes pa njegovo telo pred operacijo ohladijo na določeno temperaturo, brez vsake nevarnosti, da bi si bolnik nakopal pljučnico oziroma se nevarno prehladil. Potem novem procesu ohladiitve telesa so sedaj močne tudi najbolj komplicirane operacije, katerih si naši predniki niso niti najmanj predstavljali.

ZBOROVANJE O UPORABI ELEKTRONOV V INDUSTRIJI

Britanska ustanova radiofizičnih inženirjev je nedavno organizirala v Oxfordu konferenco o uporabi elektronov v industriji, kot ključa do izboljšanja proizvodnje. Konferenca se je udeležilo kakih 300 zastopnikov, med njimi tudi iz prekomorskih dežel. Na njej so prečitali 38 znanstvenih razprav o raznih predmetih, od elektronskih števecv pa do simulatorjev letenja za letala.
Dr. A. E. Culter od raziskovalnega oddelka družbe »Redifon Ltd.«, ki izdeluje naprave za simuliranje letenja, je opisal, kako je možno varno in ceneno šolanje letalskih posadk na zemlji z uporabo posebnih naprav, ki ponazorjujejo letenje v zraku.
Z uvedbo vizuelne predstave bo končno mogoče tudi ponazoriti pristanek letala, kadar je vidljivost slaba.

ENTOMOLOŠKA KONFERENCA DRŽAV BRITANSKE SKUPNOSTI O UPORABI SREDSTEV ZA UNIČEVANJE MRČESA

V šestih letih po zadnji konferenci je kemična industrija potrošila velike vsote denarja za raziskave in proizvodnjo kemičnih sredstev za uničevanje mrčesa ob samem dotiku; dosegli pa so tudi znatno izboljšanje metod za uporabo sredstev za uničevanje mrčesa na poljih. O tem vprašanju so razpravljali tudi na zadnjem zasedanju v Londonu. Zborovalci iz Keñije in Tanganjike pa so govorili o uporabi letal za trosenje sredstev za uničevanje kobilic in muh tse-tse iz letal. Razpravljali so nadalje tudi o težavah, ki so se pojavile pri uporabi nekaterih novih močnih sredstev za uničevanje mrčesa.

PO ZATRTJU MALARJE DVOJNA ZETEV

Afganistanski kmetje so zdaj prišli do spoznanja, da hodita zdravje ter zdravstvo in dobra žetev roko v roki. Ko so v preteklih 3 letih postopoma vedno bolj zatirali malarijo in preprečili okuženja z malarijskimi komarji, se je letni pridelek riža in bombaža podvojil. Afganistanska vlada je začela z bojem proti malariji leta 1950, zdaj sta dve tretjini prejšnjega malarijskega področja prosta te bolezni. Pri

RADIO · OGLASI · OBJAVE

PROGRAM OD 18. IX. DO 24. IX.
SOBOTA, 18. 9. 54.: 14.15 Portreti, — 14.30 Zena in dom, — 15.00 Poje slovenski oktet, — 17.30 Partizanski motivi v narodni glasbi, — 18.15 Zabavni orkestri igrajo za židano voljo, — 21.00 Melodije iz operet, — 21.30 Slušna igra: Zorman: Agnus Dei, — 22.30 Ameriška plesna glasba. NEDELJA, 19. 9.: 8.10 Slovenske narodne, — 8.30 Našim kmetovalcem, — 9.00 Za nedeljsko jutro, — 9.15 Mladinski tednik, — 13.45 Glasba po željah, — 15.00 Naši kraji in ljudje: Trenta, — 16.00 Igra godba na pihala L.M. iz Ljubljane vodi R. Starič, — 16.30 Promenadni koncert, — 18.30 Iz ritma v ritem.
PONEDELJEK, 20. 9.: 14.15 Beležke o filmu, — 14.45 Obzornik, — 15.00 Pojo slovenski operni pevci, — 17.00 Skladbe mladih srbskih skladateljev, — 17.30 Pesmi narodnih manjšin v Jugoslaviji, — 18.15 Glasbeni mozaik, — 18.30 Šport doma in po svetu. TOREK, 21. 9.: 14.15 Beležke o medicini, — 14.45 Kulturno življenje na Primorskem, — 15.00 Narodne pesmi pojo Cvetka Souškova in vokalni kvartet Radia Ljubljana, — 17.00 Igra zabavni orkester Radia Zagreb, — 17.30 Od Triglava do Kajmakčalana, — 12.15 Južnoameriški ritmi, — 18.35 Igra vaški kvintet, — 20.00 Umberto Giordano: »Fedora« opera v 3. dejanjih izvajajo solisti, zbor in orkester milanske Scale, dirigira Lorenzo Molajoli. 21.35 Plesna glasba. SREDA, 22. 9.: 11.30 Šolska ura, — 14.15

Beležke o kulturi, — 14.45 Od Triglava do Jadrana, — 15.00 Pojo tržaški zbori, — 17.00 Plesna čajanka, — 17.30 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije, — 18.15 Za vsakogar nekaj. ČETRTEK, 23. 9.: 14.15 Beležke o tehniki, — 14.45 Kulturni razgledi, — 15.00 Slovenske narodne izvajajo pianist Borut Lesjak, — 17.00 Zabavni orkester Radia Zagreb s svojimi solisti, — 17.30 Ob obali Jadrana, — 18.15 Poje tenorist Anton Dermota, — 18.45 Veseli godci. PETEK, 24. 9.: 14.00 Glasba po željah, — 15.00 Poje gorenjski vokalni kvintet, — 17.00 Igrajo nemški in avstrijski zabavni orkestri, — 17.30 Narodne melodije, ki jih najraje poslušate, — 18.15 Iz del mojstrov predklasikov, — 18.30 Narodne pesmi pojeta Janez Triler in Zlata Gašperšič.

OBVESTILO

Babič Alojzija roj. dne 11. 4. 1921 v Marezigah sedaj stanujoča v Kopru ul. Sv. Martina 7. je izgubila osebno izkaznico. Najditelja naprošam, da mi jo vrne, v nasprotnem primeru je proglašam za neveljavno.

TOVARNA ŠČETK „ISTRA“ V KOPRU
Odkupuje kršnin in bele prane ščetine po najvišjih dnevnih cenah

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„SALVETTI“

NUDI NASLEDNJE PROIZVODE:

PRALNO MILO: »PALMA« BELO, »ISTRA« ZELENO, »CAPRA« RUMENO ★ PRALNO ODIŠAVLJENO MILO BREZ ZAVITKOV IN V ZAVITKIH ★ TOALETNO MILO ROZA IN RUMENO ★ MILNI PRAŠEK »PULITO« ZA FINE TKANINE ★ PRALNI PRAŠEK ODPRT IN V ZAVITKIH ★ KRISTALNO SODO ★ PARKETNI VOSEK ★ LOŠČILO ZA ČEV-LJE »PERLA« ★ PRALNO TEKOČINO »VARECCHINA«
GOSPODINJE, ZAHTEVAJTE IN KUPUJTE VEDNO IN POVSOD NAŠE PROVRSTNE PROIZVODE, KI VAS BODO V VSAKEM OZIRU ZADOVOLJILI.

boju proti malariji sta sodelovali dve ustanovi Združenih narodov, Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) in Mednarodni otroški sklad (UNICEF). Tudi mesta imajo veliko korist od te akcije, tekstilne tovarne so podvojile svojo proizvodnjo. V Kunduzu in Khanabadu, prej najbolj okuženih področjih, je bolezen skoraj popolnoma izginila.

Drobni nasveti

- Kako izpolnimo špranje med deskami na podu? Napravimo mešanico iz 3 delov žaganja, 1 dela krede, vročega lima in vroče vode, ki jo vlijemo v špranje. Z vročim likalnikom ali železom polikamo zamašene špranje, da postanejo gladke. Špranje pa lasko namažemo tudi s kitom, ko se strdi ga pobarvamo.
- Jabolke in hruške ne potemne, če jih lupimo in režemo z nožem, ki ne rjavi in jih potem za malo časa položimo v oksidno vodo.
- Od cigaret rumene prste najhitreje očistimo z razreženim kisom in plovcem.
- V novih čevljih nas radé pečejo noge. To preprečimo, če podplat na notranji strani namažemo s špiritom.
- Kakao se ne sprime v kepe, če ga pomešamo s sladkorno moko, predno ga vsujemo v mleko.
- Rože dobijo v vazi kaj neprijeten duh. To preprečimo, če denemo v vazo bakreni novc. Rože ostanejo tudi dalj časa sveže.
- Če hočete, da vam ne bodo letale v stanovanje muhe, postavite na okno rastoče paradiznike.
- Zrezana čebula nam služi za čiščenje pozlačenih okvirjev, ohranja pa tudi lakaste čevlje.
- Če so se vzgnozdile mravlje pri kakšni rastlini, raztopimo pest galuna v dveh litrih vode in jih polijemo. Galun mravlje uniči, rastlini pa ne škoduje.
- Kadar pečete perutnino, pečenko ali zrezke, ocedite mast in jo shranite. Meso je samo po sebi dovolj sočno, z ocedjeno mastjo pa zabelite prikuho.

T. M.

V Novi Gorici so otvorili največji olimpijski plavalni bazen v Sloveniji

Primorska, krivično odrezana od svojih naravnih centrov, je leta 1947 ostala, poleg drugega tudi brez večjih športnih naprav oziroma objektov, ki naj bi služili vsestranski gojitvi športa in telovadbe. Malo je bilo telovadnic, še manj igrišč, drugih objektov pa sploh ne. Pol milijona Primorcev je bilo brez plavalnega bazena, čeprav je znano, da na Primorskem številčno in kvalitetno gojijo vse športne panoge.

Fizikalna društva, večje tovarne in organi ljudske oblasti so vse ta pomanjkanja hoteli odstraniti. Tako so po priljubiti razstle nove telovadnice, množila so se športna igrišča, naposled je pa Primorska dobila še nov, moderen olimpijski bazen, ki so ga otvorili ob priliki prvega goriškega občinskega praznika 12. septembra v Novi Gorici blizu tovarne pohištva. Bazen je grajen po olimpijskih predpisih v izmerah 50 x 16 m, ima šest plavalnih prog in trimetrski skalalni stolp. Zraven njega so zgradili še manjšega, trikotnega, v veselje in radost našim najmanjšim.

Ob sami otvoritvi je bila tudi prva plavalna prireditev na Primorskem, ki je privabila rekordno število nad 2.000 ljudi. Z zanimanjem so sledili številnim točkam na programu. Prvič smo tako videli vaterpolo tekme in lepe ter dovršene skoke najboljših ljubljanskih skakalcev.

Ob tej priliki moramo izreči tovariško pohvalo kolektivni tovarni pohištva, ki je prispevala 10 milijonov za zgraditev bazena. Člani Partizana in druga fizikalna društva so opravila na tisoče udarniških ur.

Tehnični rezultati otvoritvene prireditve so bili sledeči:

- 50 m hrbtno ženske: Košak, Ilirija, 45"3; 50 m prosto moški: Uršič, Miren, 31"2; 50 m prsno ženske: Skarabot, Nova Gorica, 46"3; 50 m prsno moški: Ferfolja, Miren, 42"4; 100 m hrbtno: Pelan, Ilirija, 1'15"; 100 m metuljček moški: Zvoček, Ilirija, 1'20"3; 50 m hrbtno moški: Jovanovič, Les Ljubljana, 46"1; 100 m prosto moški: Pirc, Ilirija, 1'09"9; 50 m prosto ženske: Župančič, Ilirija, 38", 4x50 m prosto moški: Tovarna pohištva 2'31"2, 8x50 m metuljček moški: Ilirija, 4'14"1, 4x100 m mešano moški: Ilirija 5'00"2.

V vaterpolu je Partizan iz Renč premagal goriškega za 8:1, medtem ko je ZPK Ljubljana premagal Ilirijo za 4:2.

Takih prireditev, sedaj ko imajo plavalni bazen, si Goričani želijo čim več.

II. KOLO SLOVENSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Goriški Železničar vodi v lestvici

SLABA IGRA IZOLE IN PIRANA

Drugo kolo zapadne slovenske republiške lige je prineslo dokaj presenetljive rezultate, ki jih ni nobeden pričakoval. Za to je poskrbel v prvi vrsti goriški Železničar, ki je po visoki zmagi v Kranju proti Korotanu ponovno potrdil sloves najboljšega moštva prvenstva in odpravil na svojem igrišču Izolo z nepričakovano visokim rezultatom 9:1. Čeprav je tekma potekla v znaku nadmoči Železničarja, so se Izolani boljše odrezali kot je razvidno iz rezultata. Veliko število golov, najmanj pet, so prejeli po krivdi lastne obrambe in nesigurnega vratarja, medtem ko so napadalec pripravili tri zlate prilike, da bi zmanjšali rezultat. Sicer smo pa videli, da Izolani premanjkuje treninga.

V Piranu je domače moštvo podleglo borbenim Postojnčanom z 2:1. Gostje so takih podvigov na piranskem igrišču že navajeni.

V Ljubljani se novopečeni član slovenske lige Grafičar ni mogel zoperstaviti razigranemu in učinkovitemu napadu Krima, ki si je že v prvem polčasu zagotovil veliko prednost treh golov. V drugem polčasu sta si bili moštvi enakovredni, končni izid je pa bil 5:1 v korist Krimovcev, ki so poleg goriškega Železničarja, favoriti zahodne skupine.

Kakor Izoli, tako tudi drugemu bivšemu članu slovensko-hrvatske lige Korotanu, ne gre gladko. V nedeljo so morali zabeležiti že drugi zaporedni neuspeh in to v Ljubljani proti Slovani, ki jih je nadkrilil z rezultatom 3:1.

Pete tekme med Branikom in Auroro ni bilo, ker so prvi bili vsi zaposleni v okviru prvega občinskega praznika in odkrivanja največjega spomenika padlim borecem v Solkanu.

Stanje v lestvici po prvem kolu je sledeče: Železničar in Krim 4 točke, Piran, Grafičar, Izola, Postojna in Slovan 2, Korotan, Branik in Aurora 0.

V nedeljo 19. septembra bo prvenstvo ukinjeno, ker se bodo vsi športniki, poleg ostalega prebivalstva, udeležili velikega slavnega štajerskih brigad na Ostrožnem pri Celju.

Zmago koprskih odbojkarjev v Novi Gorici

Odbojarska ekipa koprškega Partizana je v nedeljo gostovala v Novi Gorici, kjer se je pomerila z odbojkarji tamkašnjega Partizana. Za srečanje je vladalo med goriškimi športniki precejšnje zanimanje, saj sta obe ekipi trenutno med najmočnejšimi na Primorskem. Po zanimivi in borbeni igri so Koprčani zasluženo premagali Goričane s 3:1 (15:13, 16:18, 17:15). Zmaga gostov gre predvsem na račun boljše kondicije in preciznejšega toččenja. Med gosti, ki so nastopili v postavi Abram, Omladič, Škarja, Šurkalovič, Todorovič in Tome, se je zlasti odlikoval Šurkalovič, med domačini pa sta bila najboljša Joško in Andrej Štrukelj.

Ob tej priložnosti naj omenimo, da se je odbojka v zadnjih letih na Primorskem zelo razvila in da bi bilo treba misliti tudi na organizacijo uradnega prvenstva v okviru podzveze. Prav bi bilo tudi, da bi že letos organizirali kvalifikacijski turnir najboljših ekip, zmagovalcu pa omogočili tekmovanje v slovenski odbojarski ligi.

Barba Vane pravi...

Raven - Nova vas

Z Novovaščani je nogomet star prijatelj. Po vojni je Nova vas ustanovila svoje nogometno društvo, ki je večinoma trenirala s šmarnskim »Branikom« in s slabšo enajstorico Ravna. Po ustanovitvi prosvetnega društva Raven - Nova vas, sta se tudi enajstorici obeh vasi združili v eno boljše in močnejšo enajstorico. Po tej združitvi je društvo kupilo med obema vasema kos zemlje, ki naj bi služilo za igrišče. V oktobru se začnejo tekme za prvenstvo vasi. Skoraj vse vasi naše okolice sodelujejo v tem tekmovanju. Grdo bi bilo, če ne bi v tem tekmovanju bilo tudi teh dveh vasi. Naš najboljši igralec Valerij je včlanjen v Pučah, ne da bi se zavedal, da je iz Novo vasi in da je tudi tam društvo, ki bo zastopalo Novo vas.

V tem zadnjem šolskim letu so dijaki osemletke ustanovili svoje nogometno društvo, ki se sedaj razvija v mladinsko moštvo. Če ne bo drugače, bodo dijaki mladega društva zastopali obe vasi.

P. O.

Tudi na Švedskem ni Zatopeku uspelo

Kot se dobro spominjate, je največja senzacija na letošnjem evropskem lahkotnem prvenstvu v Bernu napravil rus Kuc, ki je v finalu na 5.000 metrov premagal največjega lahkotleta vseh časov Emila Zatopeka in postavil nov svetovni rekord na isti disciplini s časom 13'56"4. Ne bodi len. Zatopek je ta njegov poraz hotel takoj popraviti. Zaradi tega se je podal v Stockholm, kjer je bila velika lahkotletska prireditev. Sodnikom je pred štartom naročil naj mu vzamejo, tudi čas na 3.000 metrov, češ da, bo postavil dva svetovna rekorda. In res je Emil krasno in hitro tekkel. Kar sam je začel in končal, ne da bi se na koga naslonil. Saj najboljših dolgočasašev na tej tekmi, razen njega, ni bilo. Takoj po cilju je še vzen zasopen pritekkel k sodnikom po sodbo. Po mikrofonu je odjeknilo: V teku na 5.000 metrov je zmagal Zatopek v času 13'57", kar predstavlja drugi najboljši rezultat na svetu. Zatopek se je kislno nasmejal. Tudi tokrat, le za 4 desetinke sekunde, mu revanš ni uspel.

Tudi v prvi zvezni ligi je II. kolo brez presenečenj - Odred premagan

Zdi se da naša vodilna nogometna moštva niso še dosegla običajni nivo. Saj so nam tekme dveh kol, pokazale le povprečno igro z zmago običajnih favoritov. Ti namreč merijo bolj na točko, kot na kvaliteto igre, zaradi česar so jih marsikje hladno sprejeli.

Partizan je v srečanju z sarajevskim Železničarjem moral vložiti vse sile, da je zmagal. Gostje so namreč v prvem polčasu dosegli vodeči gol, nato se so zaprlj v ožjo obrambo. Siloviti napadi Partizana so dovolili staremu Bobeku, da jim je dvakrat zaporedoma pretresel mrežo.

Isti potek je bil na tekmi med Crveno zvezdo in Vardarjem. Klubi pa pravijo, točke so točke, in so kar zadovoljni z zmago, pa najsi bo taka ali taka.

Več od igre so imeli gledalci v Splitu, kjer je Hajduk premagal borbenega Proleterja z 5:3, čeprav je po vodstvu Hajduka 2:0 že prišlo do izenačenja. Zagrebška Lokomotiva je utrpela visok poraz od Špartaka, ki se je takoj popravil po porazu v prvem kolu. Vojvodina je pokazala, da je še vedno tista od lanskega leta in odnesla obe točki iz Sarajeva.

Težjo nalogo kot je pričakoval, je moral odpraviti državni prvak Dinamo, ki je proti Radničkemu le s težavo zmagal z najnižjim rezultatom 2:1.

Da ne bi zaostal za ostalima beograjskima kluboma, je tudi BSK šel po dve točki v Zagreb, kjer je pravkar novoprosli Zvezde dokaj slabo zaigral in prepustil vso iniciativo gostom.

Na čelu lestvice se sedaj nahajajo Partizan, BSK in Dinamo z 4 točkami, njim pa sledi Zvezda in Hajduk s 3. Bolj oddalje-

PRIJATELJSKA NOGOMETNA TEKMA

Padna - Korte 3 : 3

V nedeljo je bila prijateljska nogometna tekma med Padno in Kortami, ki se je končala z neodločenim rezultatom 3:3. V prvem polčasu so vodili mladinci iz Kort in zabil dva gola. Potem so mladinci iz Padne začeli z napadom in v dvajsetih minutah izenačili rezultat na 2:2. Deset minut pred zaključkom igre je Beštjak zabil še tretji gol, kar so Kortežani zopet izenačili in končali igro z 3:3. Pri igri se je najbolj odlikoval mladinec iz Padne Beštjak, ker je zabil kar tri gole. Med Kortežani je bil najboljši Bernardi.

G. O.

ni so ostali. Brez točke so še Radnički, Železničar in Lokomotiva.

V drugi zvezni ligi ljubljanski Odred poskrbi vsako nedeljo, da presenetni in razočara svoje ljubitelje. Po porazu z Bokljem so vsi pričakovali, da bo na domačem igrišču proti Veležu le prišel do točk. Toda Odred je tudi tokrat ostal zvest tradiciji in podaril obe točki nevarnemu nasprotniku in tekmeu za vstop v prvo ligo. Odred si je s tem drugim zaporednim porazom poslabšal položaj in je le malo verjetno, da bo lahko še posegel v borbo za prva mesta.

V drugi ligi, poleg Voleža, so bili uspešni še Zagreb proti Metalcu, in Mačva proti Boklju, medtem ko sta si Zenica in Napredak razdelila točke.

Nova zmaga Francije na Mercedesu

V nedeljo je bila v Italiji predzadnja avtomobilska dirka, veljavna za svetovno prvenstvo, na kateri sta nastopili konkurenčni si firmi Mercedes in Ferrari, čigar glavna vozača sta bila svetovna prvaka Fangio in Ascari. Kot pričakovano, je na dirki zmagal Argentinec Fangio na Mercedesu, medtem ko je moral njegov tekmeec Ascari odstopiti nekaj krogov pred koncem zaradi okvare.

Fangio si je s to zmago zagotovil naslov svetovnega avtomobilskega prvaka za leto 1954.

★

SREDNJEPROGAS MAL WHITFIELD BO PRIŠEL V JUGOSLAVIJO. Ameriški tekač na dolge proge Mal Whitfield bo prišel na gostovanje v Jugoslavijo. Tu bo tekmoval, obenem pa bo predaval in kazal filme o štafeti in o tekih na dolge proge. Nastopil bo v Beogradu, Zagrebu, Novem Sadu, Celju in v Ljubljani.

Mal Whitfield je bil doslej svetovni prvak na 1000 m. Ravno te dni pa mu je naslov odvel Norvežan Boysen.

S. Z.

Sindikalni turnir v odbojki

Okrajni sindikalni svet v Sežani je v nedeljo organiziral odbojkaški turnir v počastitev dneva priključitve Primorske k FLRJ. K temu pozivu so se odzvale vse sindikalne organizacije v Sežani, in sicer: Carina, Narodna banka, Gradbeno podjetje, Telekomunikacije, Tovarna steklene galanterije, Železniška rostaia Sežana.

Po predhodnem zrebanju se je tekmovanje začelo točno ob 9. uri in so se po izločilnih tekmah plasirale v finale podružnica Telekomunikacij in Gradbenega podjetja Sežana. Prva je zmagala in osvojila pokal. Moštvo zmagovalcev je bilo sestavljeno iz naslednjih igralcev: Čeh, Fajgel, Burja, Žiberna, Milič in Petermel.

Naš omenimo še, da je bila najlepša tekma med podružnico Telekomunikacij in Narodno banko, ki sta se obe pokazali tehnično sposobnost in bi po vsem verjetno Narodna banka žela več uspeha, ako bi ekipa nastopila v polnem številu. Dan pred nastopom se je poškodoval najboljši igralec.

S. Z.

Odvetnik
dr. Danilo MILIČ
je odprl odvetniško
pisarno nasproti
Elektrotehniko
v Sežani
Se priporoča!

MEDNARODNEGA JEZIKA ESPERANTO

se lahko hitro naučite v našem dopisnem tečaju. Ako pošljete znamko za Din 25.— Vam pošljemo brezplačno na ogled prve lekcije.

Zveza esperantistov Slovenije

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Milko Štolfa — Tiska tiskarna »Jadrana« — Vsi v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Santorjeva ulica št. 26, telefon 170, poštni predal 2.

Na zdravje!

Vaš Vano